

BERITE v tej številki

Ali bo ostalo po nedeljskih volitvah v Avstriji vse po starem?

**Avstrijska
črna skrinjica**

Bruno Kreisky je v Grazu dejal: »Avstrijska neupornost mora biti takšna, da nam bodo čim bolj zaprli na zahodu in na vzhodu.«

Nedeljske volitve v Avstriji so demokristjani dobili z volilnim računom. Berite poročilo na drugi strani.

2.500 km po Avstriji in
Českoslovaški

Turški vodnjak

Nekje na Gradiščanskem so turški ujetniki skopali vodnjak, ljudje pa so si izmislili zgodbe, ki jih ob vodnjaku pripovedujejo tujcem.

Reportaža iz Gradiščanskega berite na tretji strani

Sto dni na koralnem otoku brez vode

Junaki morja

Sedemnajst polinezijskih pomorščakov je preživel na pesku in skalah nekega

koralnega otoka v Pacifiku sto dni brez vode in hrane. Berite pretresljivo reportažo na peti strani.

Ljubljanska Drama je v sredo zvečer gostovala v Prešernovem gledališču z Mikelnov »komedijo podobno reportaži v treh dejanjih s petjem plesom in srečolovom«. »Administrativna balada« je reportaža na novinarski ravni. Osrednji zaplet je med glavnim urednikom »Diskutanta« in direktorico Zavoda za ugotavljanje odklonov in slabosti v socialistični izgradnji

Težke posledice poplav v Makedoniji

Voda ne trka na vrata

**Vlak je ostal
sredi vode
Prekinjen
cestni promet**

Strašno deževje, ki je zadnje dni prejšnjega tedna zajelo Makedonijo, je povzročilo težke poplave.

Na skopskih ulicah so bili avtomobili do strehe v vodi. Voda je vdrla v kletne prostore hiš in v skladišča. Veliko trgovin in stanovanj je bilo popravljenih, oprema in blago pa uničeno. V največji skopski trgovini je poplava povzročila okoli 150 milijonov dinarjev škode, ker je blago, ki so ga imeli v kletnih prostorih popolnoma uničeno.

Sledovi velike nesreče so še ostali, čeprav se je voda iz skopskih ulic povlekla v stru-

go reke Vardar. Za njo je ostalo blato in razdejanje. Skopje je bilo nekaj dni brez električne razsvetljave in telefonskih zvez. Po podatkih znaša škoda poplave samo v skopskem okraju čez 500 milijonov dinarjev. Voda je na več krajih pretrgala tudi cestni promet.

Poplave pa niso zadele samo mesta Skopja. Valovi narasle reke Vardar so prestopili strugo tudi vzdolž reke do Geygelije. V nekaterih vaseh blizu Vardara je stala voda do streh hiš. Prebivalstvo so v teh vaseh še pravčasno izselili, tudi živino so uspeli rešiti, vendar pa je oprema v hišah poškodovana in uničena. Voda je poplavlila njive s posevki, ki so zdaj popolnoma opustošeni. Po vsej Makedoniji so ljudi iz ogroženih krajev začasno naselili v šolah in v hotelih. Ubežniki pred poplavo so dobili potrebno oskrbo, dokler se voda ne povleče.

Voda je porušila tudi precej hiš, zlasti v bližini reke Vardar. V Skopju so sklenili, da bodo za občane, ki so ostali brez strehe, zgradili monetažne hišice. Število smrtnih žrtev še niso točno ugotovili, vendar sodijo, da je življenje izgubilo precej oseb.

SREČANJA Z LJUDMI – SREČANJA Z LJUDMI

Čufarjevo gledališče na Jesenicah ima že dolgoletno tradicijo. Vsako leto se na tamkajšnjih odrskih deskah zvrstijo številne premiere. Prav gotovo pa bi ne bi bilo tolikšnih uspehov, če ne bi bil igravski ansambel vedno dovolj številen. Da je na Jesenicah tako, je posledica zdrave politike glede skrbi za mlade igravce, ki jih je iz leta v leto več. Te dni se pod »taktirko« prof. Tomažiča pripravljajo na uprizoritev »Hajduka Janošika«. V večini sodelujejo mladi igravci in z enim izmed njih – Borutom Verovškom – smo v odmoru za kulisami spregovorili nekaj besed.

- Ali hodite v šolo?
- Da, v drugi razred gimnazije.

Matematika in gledališče

- Kolikokrat ste se že predstavili kot igravec?
- Če bo vse po sreči, bo »Hajduk Janošik« tretje delo, pri katerem sodelujem kot igravec.
- Kako ste prišli v igravsko družino?
- Ob zaključku osemletke smo dijaki pod vodstvom režiserja prof. Tomažiča imeli odrsko predstavo, ki je bila tudi moj gledališki krst. Kmalu nato me je tovariš profesor povabil k sodelovanju v Čufarjevo gledališče, kjer je prof. Tomažič stalni sodelavec.
- Kakšne želje imate kot igravec?
- Posebnih želja nimam, le rad bi videl, da bi lahko čimveč igral. Razen tega pa imam eno željo glede šole: da bi mi matematika ne delala v prihodnje toliko preglavic.

—B. F.

Ali bo ostalo po nedeljskih volitvah v Avstriji vse po starem?

AVSTRIJSKA črna skrinjica

Ob koncu meseca junija je na vnukovskem letališču pristalo potniško letalo Viscount, last neke avstrijske letalske družbe. Iz njega je, na palico oprt, izstopil avstrijski kancler Gorbach, ki ga je na letališki preprogi pričakal predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev. Ni več nobena skrivnost, da je avstrijski kancler s tem zadnjim obiskom, pred tem je namreč obiskal že Paris in London, pripravil avstrijske volitve najprej v tujini. Obisk v Moskvi se je zaključil v naslonjaču v Kremlju, kjer sta si oba državnika — Hruščev in Gorbach — nazdravila z najboljšimi ruskimi izvoznimi vini in vodko.

VOLILNO GNEZDO

Avstrijski kancler Gorbach je bistroumen. Vedel je, na kateri veji si mora postaviti volilno gnezdo. V

pripravah nedeljskih volitev, ki so se končale s pičlo zmago njegove Ljudske stranke, je bil temeljit in prožen, zlasti v »odpiranju vrat« na

pravo stran. Bolj kot kdajkoli so se Avstrijci v pripravi nedeljskih volitev spoprijeli na notranjem torišču, Socialisti so izgubili dva se-

deža in bodo v novi skupščini razpolagali s 76 glasovi. Liberalna stranka je zadržala svojih 8 sedežev. V zelo neugodnih vremenskih razmerah je bil odziv na volitvah visok. Ljudska stranka je dobila znatno več glasov v dveh deželah: na Štajerskem in na Tirolskem. Tradicionalna »socialistična trdnjava« Koroške pa je tudi tokrat oddala večino glasov socialistom.

Pičla večina, ki so jo dobili avstrijski konservativci, verjetno ne bo ničesar bistveno spremenila. Rahli premiki v avstrijski politiki, zlasti odnos do Skupnega tržišča, pa so že opazni. Najbrž bodo »pakt koalicije« iz leta 1945 obnovili, čeprav so zahteve Gorbachove stranke to pot bistveno drugačne, saj ima v novi skupščini večjo oporo, ker se je razlika med demokristjani in socialisti povečala.

Avstrija zahodnoevropskim merilom in konkurenčnosti Pittermann pa se upira Gorbachovim reformam, ker bi privlekle do težav v prehodnem razdobju.

Nagel gospodarski napredek v zadnjih letih in izboljšanje življenjskih razmer v deželah Skupnega tržišča, je tudi Avstrijem napravilo skomine. Večina avstrijskih volivcev je v nedeljo imela prav to dejstvo pred očmi, ko je izbirala med strankama. Vendar se nekateri že sedaj sprašujejo, kaj bo takrat, ko bodo v Skupnem trgu nastopile težave. Avstrijci pravijo, če se za nekaj odločimo, moremo vedeti za dobiček in zgubo, ki ju lahko plačamo.

GLOBUS

Smeh na dvoru

Sestintridesetletna britanska kraljica Elizabeth II., ki je uživala na zabavnem večeru ameriškega komika Bob Hopa v londonskem Palladiumu, je po prireditvi izjavila: »Vedeli smo, da se bo kubanska kriza dobro iztekla, zakaj prvič v zgodovini ima Amerika predsednika, ki je še premlad, da bi bil lahko osamljen.«

Varnostni ukrepi za Mona Lizo

Leonardo da Vincijevo sliko Mona Lize, ki bo razstavljena na svetovni razstavi v New Yorku, bodo v Ameriko prepeljali z vojno ladjo v spremstvu eskadrile lovcev.

Prepovedani dežniki

Prometna služba v ameriškem mestu Detroitu je prepovedala pešcem nositi na ulici odprte dežnike v času najhujšega prometa v tem ameriškem vlemestu avtomobilske industrije. Šele ko so začeli ugovarjati tovarnarji dežnikov zoper nevsakdanji prometni predpis, so prepoved umaknili.

Mala razlika

Ameriška filmska igravka Zsa Zsa Gabor je tožila pred sodiščem neko ameriško ilustrirano revijo, ki je trdila, da je atraktivna zvezda stara 47 let. Filmska zvezda namreč trdi, da je stara 37 let. Sodišču ne bo lahko presoditi, koliko je temperamentna Madžarka dejansko stara, ker njenih rojstnih podatkov nihče ne ve točno.

Avstrijski kancler Alfons Gorbach, voditelj Ljudske stranke, z dvema glasovoma več v novi skupščini

listi so namreč trdili, da si Avstrija mora izoblikovati svojo nevtralnost brez zamer v tujini. Bruno Kreisky, socialistični zunanji minister v stari vladi, je na nekem predvidilnem zborovanju v Grazu dejal, da mora Avstrija tako uskladiti svojo politiko, da bo imela največje zaupanje na zahodu in čim manjše nezaupanje na vzhodu. Voditelj avstrijskih socialistov Bruno Pittermann je po vrnitvi iz Moskve šel celo dalje od tega. Zagovarjal je tezo, da mora Avstrija postati ne samo vojaško nevtralna, temveč tudi gospodarsko in politično. — »Avstrijsko nevtralnost moramo v mirnem času zgraditi, da bomo lahko nevtralni tudi v vojni.«

Gorbachova Ljudska stranka je socialistični načrt zavračala. Avstrijski konservativci menijo, da Avstrija ne more več z zavezanimi očmi gledati evropskega gospodarskega združevanja in ostati izven skupnosti, s katero je prirodno povezano avstrijsko gospodarstvo. S tem namenom je tudi avstrijski kancler poleti odletel v Moskvo in v sovjetskem glavnem mestu izmestil delno dovoljenje.

KDO BO VLADAL

Nedeljske volitve v Avstriji so dale odgovor, kdo bo vladal. Ljudska stranka je na nedeljskih volitvah dobila dva sedeža več, kot jih je imela v stari skupščini

AVSTRIJSKI »NOVI VAL«

Dve največji avstrijski stranki demokristjani in socialisti vladajo skupaj že od leta 1945. Črno-rdeča koalicija, kot jo nazivajo, je

Voditelj avstrijskih socialistov Bruno Pittermann z dvema glasovoma manj v novi skupščini

zda prvič ogrožena. Gorbach bi socialiste rad izpodrinil iz zunanjega ministristva, ker bi mu bila zunanja politika zelo pripravna, ko bo navezoval stike z Brusljem, sedežem Skupnega tržišča. Razen tega so socialisti in demokristjani razhajajo v načelih o vlogi nacionalizirane težke industrije. Gorbach bi želel čimprej prilagoditi to indu-

Rekli so ...

»Če se imamo radi ali ne, to ni važno. Važno je, da lahko živimo skupaj na tem svetu.«

Nikita Hruščev, sovjetski premier v pogovoru z ameriškim veleposlanikom v Moskvi

»Želel bi slišati komentar lorda Homa, ko bi Sovjetski zvezi padlo na pamet, da naredi zaporo okoli Velike Britanije.«

Bertrand Russell, britanski filozof

»O miru skoraj toliko govorimo kot o vremenu in z istim rezultatom.«

Donald Grant, ameriški novinar

»Ukinitve vojaških taborov, splošna in nadzorovana razorožitev — ne to bi sprostito ogromna sredstva, ki jih danes ne porabljamo za nič drugega kot za nevarnost, da uničimo sami sebe.«

Giuseppe Quarta, italijanski poslanec

»Vest Anglije si že dolgo sposojajo in jemljejo v zakup, zdaj pa jo celo že lahko kupimo. Tisti, ki jo želijo prodati, imenujejo to zgodovinsko transakcijo zelo preprosto Skupno tržišče.«

John Osborn, angleški dramatik

Prosimo boga, da nam kancler živi vsaj 150 let. V tem času me je strah treh stvari: naraščajočega prometa, Kitajcev in Straussa.

Peter Becker, v pismu uredništvu »Der Spiegel«

2500
kilome-
trov po

Avstriji in Čehoslovaški

TURŠKI VODNJAK

Poskusil bom napisati, nekaj vtisov s študijskega potovanja po Avstriji in Češki. Predvsem po Češki, ker Avstrijo morda bolje poznamo in pa predvsem zato, ker je na Češko malo težje priti. Vmes je seveda znana »železna zavesa«, ki dobi na zahodu še poseben pomen. Z »železno zaveso« sem se srečal prvič na avstrijsko-madžarski meji ob Nižiderskem jezeru, kamor prihajajo tuje iz vse Evrope in jim je ogled meje razen jezera največja turistična atrakcija. Z avtomobili se pripeljejo prav do boječe žice, izstopijo in fotografirajo črno tablico s mrtvaško glavo in napisom, ki opozarja, da je meja minirana. Kak kilometer za to žico se dvigajo stražarski stolpi in z daljnogledom lahko mirno opazuješ stražarja, kako budno pazi in oprezuje na vse strani. Pri tem se nisem mogel znebiti čudnega občutka, ki te prevzame in ne zapusti vse dotlej, dokler se dovoli ne odmakneš od meje: tako je, kakor da te nekdo stalno gleda in oprezuje za vsako najmanjšo kretnjo. Sprva nisem upal vzeti s seboj fotoaparata, ko pa sem videl družbo Italijanov, ki so se prav do meje pripeljali z avtomobilom, kako vneto snemajo, sem se tudi sam ojunčil in privlekel na dan svoj aparat. Ker sem pa že po naravi boječ, se je to poznalo tudi na posnetkih, ki sem jih seveda stresel, in imam tako za spomin na »železno zaveso« samo meglen film. V opravičilo pa povem, da smo ob meji stali pozno popoldne, skoraj 19. u.

DVE IZBIRI

Sicer sem pozabil povedati, kako sem sploh prišel do Nižiderskega jezera. Izbirati sem moral med skupinskim študijskim ogledom Schönbrunn in pa izletom po Gradiščanskem (Burgenland) do jezera. Čeprav je Schönbrunn tako opevan in turistično pa tudi drugače zanimiv, sem se seveda raje odločil za vožnjo skozi Gradiščansko, zakaj do Dunaja, sem si dejal, je pravzaprav lahko priti in bom Schönbrunn nekoč že še videl, avstrijsko-madžarsko mejo pa težko in je vprašanje, kdaj bi zopet lahko ujel tako ugodno priliko. Sprva sem skeptično razmišljal o poti, ki je pred nami,

Več kakor tristo kilometrov tja in nazaj v enem samem popoldnevu. Precej časa je trajala vožnja samo skozi Dunaj in nato po cesti do avtostrade. No, ko smo pa prišli na avtostrado, sem spoznal, da 300 km res ni ovira za lep izlet. O tej cesti, kjer vodijo tri cestišča v eno smer in prav toliko tudi v drugo, je gostitelj avto brzeli s konstantno brzino 120 km. Do »deteljice«, kjer se odcepi izvozna pot z avtomobilske ceste, smo pribrežili skoro v trenutku, nato pa zavili v stran in že smo se vzpenjali po vzpetinah Gradiščanskega. Prva postaja je bila na čudovitem gradu Forchtenstein, nekoč zatočišča znane fevdalne rodbine Esterhazy, danes pa daje grad streho muzeju. Sicer to ni povsem pravi muzej, pač pa zbirka posameznih spominskih sob in posameznih zbirk, npr. lovskega orožja (od 16. do 19. stoletja), portretov grofov, slik bitk in zopet slik v bitkah padlih grofov, turškega orožja, pa zopet slik grofov in praporov ter zastav 16. in 17. stoletja in končno še soba Marije Terezije, ki se je menda prav rada tam zadrževala in tako naprej. Zgodovine gradu in kraja pa ne spoznaš! Na gradu kažejo seveda tudi turški vodnjak, ki so ga kopali turški ujetniki in je po njihovem menda edini vodnjak, ki sega z grajske ploščadi na hribu do vode in so ga morali kopati ne

vem koliko let. Vodnjak mi ni šel prav do živega, saj je nekaj podobnih in celo globljih tudi pri nas doma, samo da ne znamo uporabiti in razširiti zgodbic, da bi bile povsod znane in privlačile radovedne turiste. Sicer pa je sam grad res čudovit in zgledno ohranjen. Stolpe, notranje dvorišče, obzidje in obhodno dvorišče in še eno obzidje, ki ga obdaja globok obrambni jarek, v katerega so danes premišljeno postavili gledališče na prostem in igrajo predvsem drame starih mojstrov. Okolje za to je čudovito, mislim pa da Dubrovnik ne more prekiniti še tako čudovito grajsko okolje. Na drugi strani v kotu obzidja, ki se strmo spušča v dolino, je urejena majhna restavracija »Taverna«, kjer lahko, če imaš seveda denar in se ti ne mudi, poplakneš vse tiste neštete grofe in užiš ob pogledu na lepo okolico. Nam se je »mudilo« in smo zapustili grad. Mimogrede sem še pogledal na oglasno desko in prebral, da je od 6 šilingov (približno 150 din) pol šilinga namenjeno za prispevek za kulturo. Zanimivo!

Doprnski kipi

Skozi Eisenstadt smo vozili počasi in se nismo nameravali ustaviti. Mimogrede sem prebral napis nad vhom velike, grdo rumeno pobarvane palače: manjšine izdaja celo svoj ča-

Haydnova dvorana. Freda sem prosil naj ustavi. Najprej so pritegnili mojo pozornost številni kipi v hišah nad prvim nadstropjem Esterhazyjeve palače. To so sami doprnski kipi vzhodnjaških vladarjev, od mongolskih, kitajskih in drugih, ki so kdo ve kdaj prihajali sem na obisk ali kako drugače prispevali svoje ime ali pripomogli h kakšnemu dogodku, da jih je bilo vredno upodobiti in postaviti njihov kip v okno te palače. V taven in večer spomin! Se najbolj znano ime je Atila. Toda ne vem, ali je to tisti slavni Atila, ki je s svojimi hordami Hunov pomagal razrušiti rimski imperij, ali predstavlja kip kakega slavnejšega potomca, ki si je nadel to slavno ime. Naj bo tako ali drugače, bolj me je mikala Haydnova dvorana. Ta pa je bila na žalost zaprta in tako si nisem mogel ogledati prizorišča znamenitih koncertov mojstra Haydna, prirejenih v čast avstrijskemu cesarju.

Avseniki v avstrijskih gostilnah

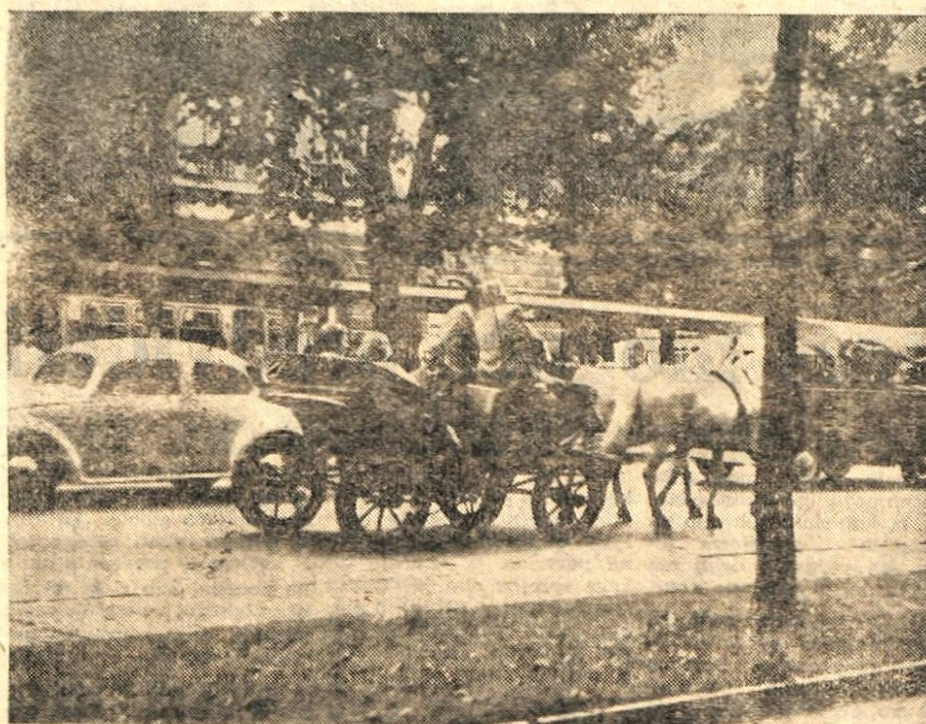
Nekaj minut smo se že vozili skozi vasi, ki so tako podobne našim pa- nonskim vasem. Temu se nisem več čudil, ko sem zvedel, da je tu mnogo Hrvatov. Ta otoček hrvatske narodnosti manjšine izdaja celo svoj ča-

sopis v hrvaščini. Stoli pred hišami in na stolah razni pri- delki – ponajveč pasteklenice ali šopi oblancev – so vabili na pokušno mošta in na staro vino. Burgenland je namreč domovina nekaterih izredno dobrih avstrijskih vin. O tej trditvi in hvali o dobrem vinu pa ne vem samo po pripovedovanju, marveč po izkušnjah, tako lahko trdim sicer res samo za neko vrsto črnega vina, ki sem ga dobro poskusil in vem, da je bilo zares odlično. Mimo vina še tale zanimivost iz avstrijskih gostiln. V vsaki gostilni je seveda tudi nepogrešljivi juhe-box, katerega železni repertoar zastopajo z eno ali več ploščami naši Avseniki ali kakor so jih prekrstili Oberkrainer kvintet (tako je zapisano na listkih za naslove plošč). Drugi znanec, ki te pozdravi v vsakem kotičku Avstrije, je prav tako nepogrešljivi Mr. Morgen-Robič (seveda samo, če se želiš znebiti šilinga).

V neposredni bližini Nižiderskega jezera je tik ob cesti, ki vodi v Rust ob jezeru najznamenitejši kamnolom v vsej Avstriji: rimski kamnolom St. Margarethen. Ze v rimskih časih so ga izkoriščali in je znan kot rimski kamnolom. Od leta 1959 dalje delajo pod milim nebom v tem kamnolomu vsako leto kiparji iz najmanj desetih dežel in prav toliko narodnosti. To je avstrijski kiparski simpozij, ki se od našega v Portorožu razlikuje v toliko, da kiparji tu neposredno v kamnolomu ustvarjajo, izgotovljene plastike pa ostanejo potem v kamnolomu toliko časa, dokler jih ne odkupijo. Skalnati skladi kamnoloma St. Margarethen ustvarjajo tudi čudovite kulise (menda je to najlepše naravno gledališče), kjer se vrstijo vsako leto pasijonske igre in privabljajo številne radovedneže.

Gledališče iz šibja

Končno smo le ponovno pri Nižiderskem jezeru. Veliko jezero obdajajo skoro nepregledne širjave močvirskega trsja, ki ga pridno režejo in izvažajo, kar prinaša avstrijskemu gospodarstvu razen jezerskega turizma težke milijone. Jezero je ostanek Panonskega jezera in do same obale smo se pripeljali skozi 3 do 4 km široko zaveso trsja. Kopališče (prepozno, sezona je bila že mimo), gledališče na prostem (že zopet!) je pomaknjeno tik do vode, tako da je pred odrom že voda in je sam oder postavljen na (Nadaljevanje na 5. str.)

Na Dunaju še vedno niso odpravili kočij iz mestnega prometa. Celotlipicanci so beli kot v cesarski dobi

Domača avtomobilska novost

Kurir 175
novorejenček
med našimi
avtomobili
Domača
konstrukcija
Tovornjak
z neomejeno
preglednostjo
in gibljivostjo
In cena?

DELI IZ SERIJSKE PROIZVODNJE

Prve zamisli so se začele porajati že pred tremi, štiri leti. Inženir Kosta Savić je svojo zamisel gradil predvsem na osnovi delov, ki jih tovarna »Tito« proizvaža za motorje »Prima B«. S sodelavcem inž. Miloradom Kodićem sta konstruirala vozilo, ki ima motor, prestave, krmilo in kolesa iz redne proizvodnje. S tem je že zadovoljeno osnovnemu pogoju: cenenosti. Domače izdelave so tudi ostali deli in tovarna upa, da bodo »Kurirji 175« prihodnje leto že na tržišču. Prototip je bil razstavljen tudi na beograjskem sejmu tehnike in tovarna že sklepa pogodbe.

GIBČNOST – NAJVEČJA ODLIKA

Zelo praktična rešitev krmilnega mehanizma omogoča vozniku obrate celotne kabine za 360 stopinj, kar je pri poltovornih avtomobilih

Po vseh dosedanjih predvidevanjih bo novo vozilo »Kurir 175« kmalu osvojilo naš trg, zakaj izdelano je kakor nalašč za potrebe naših mest. Podjetje »Tito« v Vogošči je v poizkusni seriji izdelalo pet vozil, ki so vzbujala na cesti proti Mostarju veliko pozornost. Nenavadna oblika in žive barve so zadostovale, da so se ljudje zbirali v gruča in razpravljali kakor vedno ob podobnih novostih.

edinstveno. Če k temu dodamo še okroglo kabino iz upognjenega stekla, ki omogoča neovirano preglednost, smo dobili skoraj idealno vozilo za vedno gostejši mestni promet.

Motor je 175 kubični in ima 9 KS moči ter porabi na 100 km okoli 4,5 litrov bencina. Samo vozilo tehta 350 kilogramov in doseže največjo hitrost do 60 km na uro. Od ostalih tehničnih podatkov je najvažnejša nosilnost, ki znaša 500 kilogramov.

POCENI?

Morda, čeprav smo se sicer visokim cenam avtomobilov domače proizvodnje že kar privadili. Orientacijska cena za »Kurirja 175« se suče nižje od 600 tisoč dinarjev, kar glede na ostale avtomobile res ni veliko. Pri tem pa nehoti pomislimo na njegovega prednika – »Primo B« – ki mu je posodil svoje veliko cenejše dele, in se sprašujemo, če se cena res ne da spustiti še nekoliko nižje.

MALOLITRAŽNI POTNIŠKI AVTOMOBIL

Obenem se v tovarni ukvarjajo še z drugim vozilom, ki je v nekaterih osnovah zelo podobno »Kurirju 175«, le da je namenjeno prevozu potnikov in je po svojih značilnostih nekje med motorjem in avtomobilom. »Raketa« – kakor ga imenujejo – je šele v preizkusnem obdobju, kljub temu pa so že znani nekateri tehnični podatki in zanimi-

vosti. Vozilo ima obliko podolgovate dežne kaplje in je v njem prostora za dve odrasli osebi in dva otroka. Na 100 kilometrov porabi do 4 litre bencina in je že doseglo maksimalno hitrost 80 kilometrov na uro. Menijo pa tudi, da bo vozilo zmožno doseči 95 kilometrov. Če bo v resnici prišlo do serijske proizvodnje tega vozila, smo prepričani, da se bo zaradi svojih ugodnosti uvrstilo med naša najbolj priljubljena prevozna sredstva.

Okamnele žuželke

Na meji Uzbekistana, Kirgizije in Tadžikistana so sovjetski geologi pred kratkim odkrili cele plasti okamenelih ostankov raznih žuželk – starih od 160 do 190 milijonov let. To dragoceno odkritje je ležalo pred začudenimi raziskovalci v pla-

steh, ki so bile ponekde debele kar po več metrov.

Po njihovi izjavi je ta najdba številnih vrst žuželk, ki so živele v davni geološki dobi trias, ključ za odkrivanje zvez med prastarimi žužkami in tistimi, ki naseljujejo naš planet danes. Ta najdba obenem predstavlja edinstveno geološko odkritje v SZ, saj do sedaj kaj podobnega še niso našli.

Največjega začudenja je vredna velikost najdbe. Strokovnjaki menijo, da je bila včasih na tem mestu reka, v kateri so živele žuželke in po odmiranju padale na njeno dno. Ko se je reka posušila, so na njenem mestu ostali okameneli ostanki in tisočletja ostali pod površino.

Zanimivosti

• ČLOVEŠKA VZDRŽLJIVOST

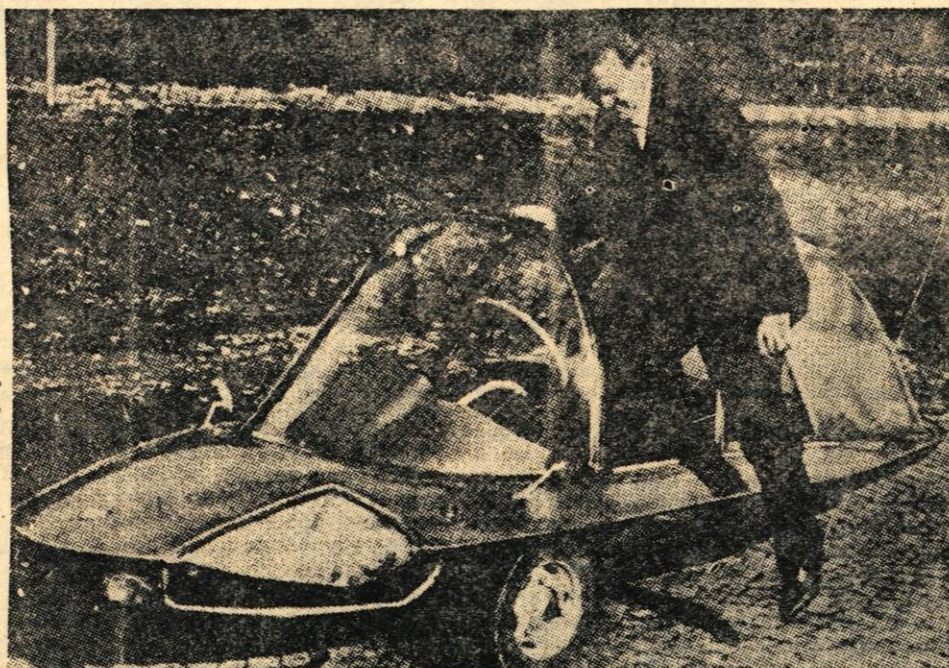
V Ameriki so zaprli v posebno komoro 7 prostovoljcev, da bi dognali, kako visoko temperaturo vzdrži človeško telo brez škodljivih posledic. Brez posebne zaščitne obleke so vzdržali 5 minut pri vročini 205 stopinj, oblečeni v debele volnene obleke pa celo 250 stopinj Celzija.

• NOV DALJNOVOD

Pred kratkim je bil dograjen del daljnovoda od hidroelektrarne »Senj« do Sežane za napetost 220 voltov. Ta del od Vinodola do Matuja je bil zgrajen v rekordnem času dva in pol meseca in bo začasno obratoval pod napetostjo 110 voltov. S pomočjo celotnega daljnovoda bomo izvozili v Italijo do julija 1963 50 milijonov kWh električne energije.

• MOTORNI VLAK IZ ALUMINIJA

Tovarna za izdelavo in popravilo železniških vagonov »Janko Gredelj« je izdelala po načrtih domačih inženirjev motorni vlak iz aluminija, ki ima dizel – električni pogon. Sprejme lahko 192 potnikov in doseže največjo hitrost 120 kilometrov na uro.

»Ra keta« je najnovejši izum naše tehnike. Ne gre za rakete, ki bi nas ponesle v vesolje, ampak za preprosto vozilo, za katero se navdušujejo v Vagošči

Ali je potres mogoče predvideti

Prvi uspehi znanstvenih raziskav nam zagotavljajo, da bo morda že čez nekaj let mogoče z gotovostjo napovedati potres in potresno območje in tako preprečiti velike katastrofe, ki so neizbežne, če potres zateče ljudi povsem nepripravljene.

Statistični podatki zatrjujejo, da so potresi v zadnjih letih in mesecih vedno bolj pogosti. Seizmografi zabeležijo letno okoli milijon potresov, od tega en odstotek večjih. Potres si razlagamo kot posledico hlajenja razžarjenih delov zemlje in

premikov tal zaradi raznih vzrokov. Zemljino skorjo sestavljajo trdne, med sabo močno povezane kamnite stene, ki kot plošče plavajo na razžarjenem zemljinem jedru. Na sestavnih delih teh blokov ležijo potresne cone.

Ali je mogoče te zemljine premike samo opazovati in čakati na posledice? Posebno v zadnjih desetih letih povsod po svetu potekajo raziskave, ki že kažejo prve rezultate.

Posebno zanimive so raziskave dveh japonskih znan-

stvenikov. Sestavila sta poseben seizmograf, ki se namešča na velike globine, od koder se s pomočjo elektronskih naprav prenašajo tresljaji v zemljino notranjost na površino. S pomočjo takega sprejemnika je mogoče sprejeti šum iz največjih globin in pravočasno opozoriti na nevarnost potresa. Te aparate je mogoče uporabiti le, če so spuščeni v zadostno globino. Japonska geologa menita, da znaša ta globina okoli 6 tisoč metrov. Z najmodernejšimi aparati bo mogoče doseči še večjo globi-

no. Vrtanja v velike globine so danes že omogočena in niso več nikakršna redkost. Ko se z vrtalno napravo doseže željena globina, se skozi prekop spusti seizmograf. S kablom je povezan s pluto na površini morja, ki merjenja v globini s pomočjo radia prenaša na opazovalne postaje.

Načrt japonskih znanstvenikov ni utopija. Nekega dne bo na vseh točkah najnevarnejših potresnih območij mogoče postaviti te aparate in katastrofa bo predvidena.

Junaki morja

Dvanajst polinezijskih pomorščakov je vzdržalo sto dni na nekem koralnem otoku sredi Pacifika, brez vode in brez drevesa, ker je nasedla njihova ladja

Četrtega julija letos je odplula s sedemnajstimi pomorščaki iz Nukualofa na otoku Tonga proti Novi Zelandiji petnajst metrov dolga lesena ladja. Tri dni po odhodu iz pristanišča je ladja »Tuaikaepau« nasedla na nekem koralnem otoku sredi Pacifika, dva tisoč kilometrov oddaljena od novozelandske obale. Po nekaj urah so ostale od ladje samo trske. Bilo je sredi noči. Posadka se je uspela rešiti. Do jutra so z ladje znosili na otok tudi nekaj živeža. Tu pa se začela velika zgodba junakov južnih morij.

VŽIGALICA PROTI SONCU

Ko je jutraj sonce začelo žgati na pesek in stene je bilo sedemnajst pomorščakov iz Tonga zbranih v majhni peščeni dolini brez drevesa in brez trave. Bili so petsto kilometrov oddaljeni od svojega pristanišča. — Edina zaščita proti močnim sončnim žarkom je bila razbitina japonske ribiške ladje, ki je ležala na obrežju in je delala majhno senco. Vsi so vedeli, da bodo živeli le nekaj dni, če si ne bodo mogli preskrbeti vode. Imeli so samo eno vžgalico, ki so jo rešili z ladje. Iz razbitin japonske ladje so prinesli dražje in zakurili ogenj, ki je moral goriti sto dni in sto noči. V neki zaprti posodi so nato ogrevali morskovo vodo do vrelišča in iz pare pridobili dnevno nekaj več kot liter pitne vode, kar je bilo za sedemnajstčlansko posadko zelo malo. Zadostovalo pa je, da so se obdržali pri življenju. Z vžgalico so premagali sonce. Zelo skrbno so razdeljevali tudi hrano. Ko so jim po sedemnajstih tednih pošle zaloge so živeli od ulovljenih rib in školjk. Seveda so med tem časom že v Tongu in v Novi

Zelandiji ugotovili, da se je z ladjo nekaj pripetilo.

TRIZE MRTVI IN TRIZE DO SMRTI IZČRPANI

Pogrešano ladjo so začeli iskati. Vendar je morje v tem predelu tako veliko, da so po neuspehu morali usodo sedemnajstih pomorščakov prepustiti oceanu. Po štirindvajsetih dneh je umrl prvi pomorščak in tovariši so ga pokopali v pesku. Nekaj dni pozneje sta skoraj v isti uri umrli še dva hrabra in obupana pomorščaka. Štirinajst pomorščakov je vedelo, da v kratkem ne bodo dobili pomoči. — Sklenili so, da zgradijo splav. Ker niso imeli ne žage in ne sekire, so z golimi rokami lomili deske z japonske ribiške ladje in s prsti pulili potrebne žeblice. Prvi splav, ki so ga zgradili, pa jih ni držal na vodi, zato so začeli graditi drugega. Oba splava so pozneje zvezali skupaj in trije pomorščaki so lahko po devetdesetih dneh odpluli po morju. Trije izčrpani pomorščaki so 5. oktobra odpluli proti severu, da bi prišli do najbližjega otoka — oddaljenega okoli dvesto milj. Toda otok so zgrešili in med potjo je

Po sto dneh je nekaj sto metrov stran od koralnega otoka pristalo letalo in v gumijastem čolnu so na smrt izčrpane pomorščake prepeljali do letala. Tako so bili rešeni.

na splavu umrl še en pomorščak. Dva preživela pomorščaka pa sta 14. oktobra, po vožnji na splavu, s katerim sta preplula 300 milj, pristala na obali Kandavu na jugu otoka Viti Levu.

REŠITEV V ZADNJEM TRENUTKU

Prebivalci tega južnega otoka niso verjeli, da so našli dva pomorščaka pogrešane ladje »Tuaikaepau«. Britanska obalna policija je še isti dan zahtevala posebno letalo novozelandskega vojnega letalstva. Toda letalo je lahko vzletelo šele v ponedeljek zjutraj. Zvečer je prišlo prvo sporočilo z letala. Letalo je našlo otok in našlo sedem mož. Odvrгло je tudi hrano in osnovne po-

treščine, toda bilo je že prepozno, da bi lahko pristalo.

Pri štetju pa se je letavec zmotil. Na otoku je živelo še deset pomorščakov. Enajsti je umrl nekaj ur, preden je letalo začelo krožiti nad otokom. Rešitev je prišla!

Naslednjega dne je nekaj sto metrov od obale pristalo letalo novozelandskega vojnega letalstva in v gumijastem čolnu poslalo na otok zdravnike. Nekaj ur pozneje je bilo vseh dvanajst mornarjev v Suvi. Po sto dnevih so bili vsi mornarji, ki so nesrečo preživeli, zbrani zopet v bolnišnici. To je bilo 16. oktobra. Šest mornarjev je imelo še dovolj moči, da so sami hodili, ostale so prinesli v bolnišnico na nosilih.

Žica na meji

(Nadaljevanje s 3. strani)

kolih. Kulise so izdelane iz ločja, scena, ki je ostala od zadnje predstave Leharjeve operete je na pol realistična, na pol fantastična. Tu, v Rustu, uprizarjajo v okviru Mörbische Seefestspiele predvsem operete in lahka zabavna gledališka dela, ki imajo na jezerski obali povsem odgovarjajoče okolje (in menda tudi ne preveč zahtevno občinstvo). V eni izmed kopaliških stavb, v novem provizoriju je našel prostor tudi jezerski muzej. Muzej je nepretenciozno urejen in mu je glavni namen pokazati predvsem zastopnike živalstva ob jezeru in v njem, kar je sicer razumljivo, saj so jezerske obale pravi ptičji paradizi in zato čišče nekaterih redkih živali. Muzej je postavljen zato, da bi opozarjal obiskovalce jezera na to bogastvo živalstva! Sicer pa tako ne bi bilo v eni sami ne preveliki sobi mogoče pokazati kaj več, drugi prostor (večji) namreč zavzema trgovina spominkov in izdelkov domače obrti ter ljudske umetnostne tvornosti.

Rust am See je bila naša zadnja postaja. Ze v mraku smo mimo meje vozili po asfaltirani, a ne predobri cesti skozi vinograde Burgenlanda, kamor mnogi Dunajčani zahajajo, da bi ceneje kupili sveža jajca, kupili poceni grozdje in seveda dobro vino. Za vsak primer ga je tudi Fred vzel, ker je vozil dva Kranjca in ker bomo po prihodu na Dunaj proslavili naš izlet in jutrišnji odhod proti Bratislavi.

ANDREJ PAVLOVEC

Taboriščna hierarhija

Koncertnijsko taborišče Dachau so začeli graditi 1. 1933, ko je prišel Hitler na oblast. Prej je bila na tem mestu tovarna za strelivo. Taborišče so imenovali tudi »Musterlager«, kamor so se hodili učiti tudi Italijani, kako se zadržati in preganjajo uporni ljudje.

Prvi jetniki so bili domačini — Nemci, vsi razni vplivni politiki, tako komunisti, socialisti, pripadniki katoliškega gibanja, duhovniki, skratka — izobraženci. Te ljudi so esesovci kruto pretepali in zaničevali. Nemara je bila prehrana v začetku boljša kot med vojno in kantina bolj založena. Dopoldne, ko so bili jetniki na delu, so jim esesovci razmetali postelje, če niso bile take kot škatlice vžgalic. Namesto kosila ali večerje so morali večkrat urejati zopet postelje. Tako so iz teh ljudi napravili prave suroveže. Kdor je bil bolj surov, je prej dobil kakšen položaj kot starešina taborišča, starešina barake, starešina sobe itd. Dali so jim boljše hrano in tako so potem ti vodili in upravljali taborišče, ki se je leto za leto bolj polnilo z Avstrijci, Čehi, Poljaki, Rusi, Jugoslavlani in drugimi narodi. Poznal sem več takih ljudi, ki so bili v taborišču že po nekaj let. Najbolj surova, kar sem jih poznal, sta bila neki sudetski Nemec Oskar Schad in starešina bloka 14 Willi Ness.

Ivan Minčev

Med raznimi osebnostmi, s katerimi smo Slovenci v koncentracijskem taborišču Dachau prišli v stik, je bil tudi bolgarski minister Ivan Minčev. Bil je 1. 1943 v sobi jugoslovanske barake, zato sem se skoraj vsak dan pogovarjal z njim in tako zvedel marsikaj iz njegovega življenja.

Ko nisem bil človek

Ivan Minčev je bil minister za poljedelstvo v vladi bolgarskega ministrskega predsednika Stambolijskega, ki je bil ubit leta 1942. Njegova vlada je bila naklonjena Sovjetski zvezi. Stambolijski je imel za cilj ustanovitev velike federativne Jugoslavije od Karavank do Črnega morja, da bi bili v federativni zvezi združeni Slovenci, Hrvati, Srbi, Makedonci, Crnogorci in Bolgari. Tako mi je pripovedoval I. Minčev, ka-

terega podpis je bil na predvojni bolgarskih bankovcih.

Po padcu Stambolijskega je Minčev zbežal iz Bolgarije in se nasečil na Dunaju kot novinar. Ko so Nemci 1. 1938 okupirali Avstrijo, so zahtevali od Minčeva, naj kot Bolgar dela in piše za nacizem, kar je odločno odklonil. Zato so ga zaprli in mučili po gestapovskih zaporih. Po več ur na dan so mu obešali na desno in levo ramo 25 kg težke uteži. Bil je sivolas, a vendar še dokaj trden, ko so ga privedli v Dachau. Pravil mi je, da je napisal knjigo »Slovanska Golgota«, v kateri je opozarjal na Hitlerjev »Drang nach Osten«. V Bolgariji dočaka veliko ljudi visoko starost. Njegov oče je bil star 95 let, ko je umrl zaradi padca po stopnicah, stari oče pa je bil star 125 let. Rekel mi je, da Bolgari uživajo dober kruh, dobro vino, meso in veliko zelenjave.

V taborišču Dachau so najeli ljudi po navodilih Gestapa širili med jetnike razne lažne vesti. Tako so tudi Minčevu povedali, da bo kmalu izpuščen iz taborišča, »ker sedanja bolgarska vlada prosi za njegovo vrnitev v domovino.« Sveloval sem mu, naj nikar ne verjame takim lažem, ker se takšne vesti običajno ne uresničujejo. Na delo ga sicer niso slili. Ker ni dobil nobenih paketov iz domovine, smo ga Slovenci podpirali s hrano, ki smo jo dobili od doma. Umrl je še pred osvoboditvijo taborišča.

ANDREJ TISLER

Radio

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05., 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05., 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri

Sobota - 24. novembra

- 8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji
- 8.35 Dvajset minut s tržaskimi umetniki
- 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo
- 9.25 Popevke in plesni zvoki
- 9.40 Igra pihalni orkester LM
- 10.15 Koncert za klarinet in komorni orkester
- 10.40 Seznanite se s Parkerjevimi
- 10.55 Vsak dan nova popevka
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Kmetijski nasveti - dr. Branko Rebesko: Plodnostne motnje pri kравah
- 12.15 Slovenske narodne pesmi
- 12.30 Virtuozni na treh pravičnih instrumentih
- 13.30 Lepe melodije

- 14.05 Iberia, simfonična suita
- 14.35 Borbene pesmi z voščili za dan republike
- 15.15 Malo od včeraj - malo od danes
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Gremo v kino
- 17.50 Zabavni intermezzo
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Novo v naši diskoteki
- 18.25 Pesmi in plesi lužinskih Srbov
- 18.45 Naši popotniki na tujem
- 19.05 Zvočne razglednice za 29. november
- 20.00 Pred in za kulisami operete
- 20.20 Nazaj
- 21.00 Za konec tedna
- 22.15 Oddaja za naše izseljence
- 23.05 Za mlade plesavce

Nedelja - 25. novembra

- 6.00 Dobro jutro
- 6.30 Napotki za turiste
- 7.40 Pogovor s poslušavci
- 8.00 Mladinska radijska igra
- 8.40 Prvi nastop dekliškega pevskega zbora RTV Ljubljana

- 9.05 Za ljubitelje simfonične glasbe
- 10.00 Se pomnite tovariši
- 10.30 Pesmi o uporu in boju
- 11.40 Nedeljska reportaža
- 12.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo - I.
- 13.30 Za našo vas

- 14.00 Poje Slovenski oktet
- 14.15 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo - II.
- 15.15 Veseli ritmi
- 15.30 Tako igra Chopina
- 16.00 Maurizio Pollini
- 16.20 Humoreska tega tedna
- 16.20 Ogrlica s popevkami in prijetnimi melodijami
- 17.05 Intermezzo na hammond orglah
- 17.10 Radijska igra
- 18.30 Sportna nedelja
- 19.05 Zvočne razglednice za 29. november
- 20.00 Izberite svojo melodijo
- 21.00 Umetnost verzima
- 22.15 Skupni jugoslovanski program
- 23.05 Skupni program JRT

Ponedeljek - 26. novembra

- 8.05 Zborovska glasba
- 8.25 Veselo v novi teden
- 8.55 Za mlade radovedneže
- 9.25 Violončelist Marijan Jerbič
- 9.50 Nekaj narodnih zapoje Darinka Režek
- 10.15 Prvi in zadnji prizor opere »Stirje groblijani«
- 10.35 Naš podlistek
- 10.55 Vsak dan nova popevka
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Radijska kmečka univerza
- 12.15 Poje zbor Slovenske filharmonije
- 12.30 Izbrali smo za vas
- 13.30 Arije iz romantičnih oper
- 14.05 V paviljonu zabavnih melodij
- 14.35 Venček partizanskih melodij
- 15.15 Drobne skladbe velikih mojstrov
- 15.40 Literarni sprehod
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Obdobja slovenskega samospeva
- 17.40 Od melodije do melodije
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Popevke in ritmi Latinske Amerike
- 18.25 Rezija - neodkriti zaklad
- 18.45 Radijska univerza
- 19.05 Zvočne razglednice za 29. november
- 20.00 Skupni program JRT
- 20.24 Novo v znanosti
- 22.15 Naš nočni kaleidoskop
- 22.50 Literarni nokturmo
- 23.05 Plesna glasba

TOREK - 27. novembra

- 8.05 Dueti iz francoskih oper
- 8.30 Zabavni kaleidoskop
- 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo
- 9.25 Glasba ob delu
- 9.45 Stiri skladbe Borisa Franka
- 10.15 Koncert za klarinet in godalni orkester
- 10.40 Napredujete v angleščini
- 10.55 Vsak dan nova popevka
- 11.30 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Kmetijski nasveti - Ing. Milan Cigler: Gozdni delavci in uvajanje mehanizacije v gozdno delo
- 12.15 Kvintet Niko Stritof s »Stirimi fanti«
- 12.30 Pol ure v vedrem ritmu
- 13.30 Iz pravljice sveta
- 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo
- 14.35 Priljubljene viže z voščili za 29. november
- 15.15 Francoska pianistka Monique Haas
- 15.30 V terek nasvidenje
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Koncert po željah poslušavcev
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Stoglavni virtuoz
- 18.45 S knjižnega trga
- 19.05 Zvočne razglednice za 29. november
- 20.00 Zabavni orkestri naših radijskih postaj
- 20.15 Radijska igra
- 20.40 Drugi godalni kvartet
- 20.50 Zabavne melodije z vašimi ljubljenci
- 21.28 Simfonijski št. 7 v F-duru
- 22.15 Shansone, popevke in šlageri
- 23.05 Po strunah in tipkah
- 23.20 Skupni program JRT

SREDA - 28. novembra

- 8.05 Iz Skandinavije na Moravsko
- 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb
- 9.25 Venček melodij za 29. november
- 10.15 Tončka Marolt: Prešmentani fantje
- 10.25 Beethoven za dopoldansko uro
- 10.45 Človek in zdravje

- 10.55 Vsak dan nova popevka
- 11.00 Pozor, nimaš prednosti
- 12.05 Kmetijski nasveti - Ing. Rado Linzner: Katere spremembe so nujne v našem travnatem svetu v luči združene akcije
- 12.15 Partizanske pesmi na narodne melodije
- 12.30 Uverture in arije iz Mozartovih oper
- 13.30 Zvočni mozaik
- 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo
- 14.35 Delovni kolektivi - delovnim ljudem

- 15.15 Godala v ritmu
- 15.35 Dva radijska ansambla z dvema novima posnetkoma
- 16.00 Vsak dan za vas
- 17.05 Simfonija
- 18.00 Aktualnosti doma in v svetu
- 18.10 Naši narodno zabavni ansambli
- 18.30 Izvoz - vključevanje v mednarodno gospodarstvo
- 19.05 Zvočne razglednice za praznik 29. november
- 20.00 Spoznavajmo svet in domovino
- 21.15 Matija Gubec - opera
- 22.50 Literarni nokturmo
- 23.05 Lepe melodije

ČETRTEK - 29. nov.

- 6.00 Prazniku v pozdrav
- 7.15 Pozdravi za dan republike
- 8.00 Mladinska radijska igra
- 8.40 Lepo je v naši domovini biti mlad
- 9.05 Zabavne melodije jugoslovanskih skladateljev
- 9.45 Praznični koncert
- 11.30 Pol ure v poskočnem ritmu
- 12.05 Nove skladbe domačih vižarjev
- 12.25 Z zabavno glasbo v praznično popoldne
- 13.30 Naši operni prvaki
- 14.10 Pogled z Ljubljanskega grada
- 14.30 Delovni kolektivi - delovnim ljudem
- 15.15 Orkester RTV Ljubljana z novim sporedom
- 16.10 Naša beseda
- 16.40 Dve Chopinovi polonezi
- 17.05 Naši narodno zabavni ansambli in vokalni solisti pred mikrofonom
- 18.00 Radijska igra
- 18.52 Vedra medigra
- 19.05 Zvočne razglednice za praznik 29. november
- 20.00 Koncert Akademskoga pevskega zbora l. 1941
- 20.30 Majhen spektrum jugoslovanske glasbe
- 20.53 V narodnem tonu
- 21.15 Novi posnetki naših zabavnih ansamblov
- 22.15 Zaplešimo v praznični večer

PETEK - 30. novembra

- 6.00 Prazniku v pozdrav
- 7.15 Pozdravi za dan republike
- 8.00 Gayane - baletna suita
- 8.25 Še vedno v prazničnem vzdušju
- 9.05 Svobodna zemlja
- 9.23 Melodije iz jugoslovanskih filmov
- 10.00 Naše turistične perspektive
- 10.20 Dopoldne ob zabavni glasbi
- 11.00 Pri dveh mladih slovenskih skladateljih
- 11.15 Od Händla do Penderkega
- 11.25 Naš praznični kaleidoskop
- 12.05 Igrajo pihalne godbe
- 12.25 Portret v minaturi
- 12.45 S triom, kvintetom in pevci ansambla bratov Petrič iz Maribora
- 13.30 Še poslednjič: pozdravi in čestitke za dan republike

- 14.15 Simfonični plesi
- 15.15 Zvoki za prijetno popoldne
- 15.45 Kaj nam je novega prinesel kvintet bratov Avsenik
- 16.00 Beograd-Zagreb-Ljubljana
- 16.15 Doživljaji Nikoletina Bursaća
- 16.45 Kvintet Jožeta Kampača
- 17.05 Glasba iz Talijanskega hrama
- 18.00 Lirika humanizma
- 18.40 Sonata
- 19.05 Glasbene razglednice
- 20.00 Naši nagradenci s tekmovalja jugoslovanskih umetnikov
- 21.00 Kitarar in orglice
- 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih
- 22.15 Dve novi domači partituri
- 22.50 Literarni nokturmo
- 23.05 Plesna glasba

Drugi program

SOBOTA - 24. novembra

- 19.05 Revija jugoslovanskih solistov
- 20.55 Za veselo razpoloženje
- 22.15 Jazz na koncertnem odru

NEDELJA - 25. novembra

- 12.00 Nedeljski koncert ob dvanajstih
- 13.10 Za ljubitelje operne umetnosti
- 14.00 Češka in poljska zabavna glasba
- 14.30 Popoldne ob komorni glasbi
- 15.15 Tajno lovsko društvo
- 17.05 Naš nedeljski zvečer
- 20.00 Nekaj angleške baletne glasbe
- 20.45 Scherzoso za violino
- 20.55 Od valčka do jaza
- 21.15 Orkester Nelson Riddle
- 22.15 Pesmi Gustava Mahlerja
- 22.50 Moderni plesni ritmi

PONEDELJEK - 26. novembra

- 19.05 Napredujete v angleščini
- 19.20 Iz opusa skladatelja Straussa
- 20.45 Zabavni omnibus

TOREK - 27. novembra

- 19.05 Iz muzeja plošč
- 20.05 Orkester Ray Coniff
- 20.45 Pastoralni intermezzo s flavto
- 21.00 Iz klavirske koncertne literature
- 21.30 Mednarodna radijska in televizijska univerza
- 21.45 Jazz ob 22.00

SREDA - 28. novembra

- 19.05 Tečaj ruskega jezika
- 19.20 Trio Horwedel
- 19.30 Po svetu jazza
- 20.00 Novosti iz slovenske komorne glasbe
- 20.45 Odmevi z Balkana
- 21.15 Zabavna glasba iz jugoslovanskih studiov

ČETRTEK - 29. novembra

- 19.05 Samospevi
- 19.20 Igrajo majhni zabavni ansambli

- 19.45 Jugoslavija v boju za mir
- 20.00 Pol ure z jugoslovanskimi pevci in orkestri
- 20.45 Vojska in mir - peta simfonija

PETEK - 30. novembra

- 19.05 Z jugoslovanskih opernih odrov
- 19.35 Zabavni zvoki
- 20.00 Pesmi s pokrajine Kurpije
- 20.20 Medija s flavto in kitaro
- 20.45 Lepe melodije
- 21.30 Nenavadne zgodbe iz znanosti in domišljije
- 21.45 Jazz ob 22.00

Televizija

SOBOTA - 24. novembra

- RTV Zagreb
- 18.00 Aurora - TV igra
- RTV Beograd
- 19.00 Slike in skulpture
- 19.15 Ustavna tribuna
- RTV Ljubljana
- 19.30 TV obzorik
- RTV Beograd
- 19.30 TV pošta
- RTV Zagreb
- 19.45 TV helikopter
- JTV
- 20.00 TV dnevnik
- RTV Ljubljana
- 20.30 Sprehod skozi čas
- RTV Beograd
- 20.30 Vremenski plov
- Italija
- 21.05 Glasbena revija

- RTV Ljubljana
- 22.15 Tretji človek
- RTV Zagreb
- 22.15 Interpol

NEDELJA - 25. novembra

- RTV Zagreb
- 10.00 Kmetijska oddaja
- RTV Ljubljana
- 10.30 Matineja RTV Ljubljana
- 11.45 Snubljenje na vasi
- Sportno popoldne
- RTV Beograd
- 18.00 Povest o gozdnem velikanu - sovjetski film
- 19.45 Propagandna oddaja
- JTV
- 20.00 TV dnevnik
- RTV Beograd
- 20.45 Mojstri humorja
- 21.45 Mednarodna ura

PONEDELJEK - 26. novembra

- RTV Ljubljana
- 18.30 Kašo pihal - otroška lutkovna igra
- RTV Beograd
- 19.00 Mala TV univerza
- RTV Ljubljana
- 19.15 TV obzorik
- RTV Beograd

- 19.30 20-letnica I. zasedanja AVNOJ-a
- JTV
- 20.00 TV dnevnik
- 20.30 Tedenski športni pregled
- RTV Ljubljana
- 20.45 V Agoniji - TV drama
- RTV Zagreb
- 22.20 Ekran na ekranu

TOREK - 27. novembra

Ni sporeda!

SREDA - 28. novembra

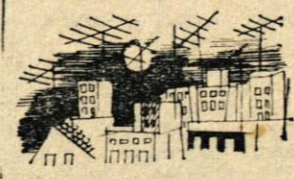
- RTV Ljubljana
- 18.00 TV slikanica
- RTV Beograd
- 18.15 Bratstvo in enotnost
- 19.00 Beogradska kronika
- RTV Ljubljana
- 19.30 TV obzorik
- RTV Beograd
- 19.30 Dokumentarni film
- 19.45 Loto in športna prognoza
- JTV
- 20.00 TV dnevnik
- RTV Beograd
- 20.30 20-letnica I. zasedanja AVNOJ-a
- RTV Ljubljana
- 20.45 Praznični obisk v Saturnusu
- RTV Zagreb
- 21.45 Portreti in srečanja

ČETRTEK - 29. novembra

- RTV Zagreb
- 18.00 Mendov spored
- RTV Ljubljana
- 19.00 TV obzorik
- RTV Zagreb
- 19.00 Zagrebški tednik
- RTV Beograd
- 19.30 Moč kitare
- JTV
- 20.00 TV dnevnik
- RTV Zagreb
- 20.30 Posebna oddaja
- RTV Beograd
- 21.00 Ohijska legenda - TV priredba baleta

PETEK - 30. novembra

- RTV Ljubljana
- 19.00 Partizanska grafika
- 19.30 TV obzorik
- JTV
- 20.00 TV dnevnik
- RTV Beograd
- 20.30 Pod sijem zvezd - glasbena oddaja
- RTV Zagreb

- 11.30 Spored jugoslovanske kinoteke

Kino

SOBOTA - 24. novembra

- Center - amer. barv. CS film ZENA V PREIZKUŠNJI ob 18. in 20. uri, premiera franc. CS filma KDO STE, GOSPOD SORGE ob 17. in 19.30 uri
- Storžič - jug. film POKLICAN JE V/C ob 10. in 16. uri, amer. barv. CS film BERARDINE ob 18. in 20. uri

- SČE ZEMLJE ob 15.30 in 20. uri
- Svoboda - amer. barv. CS film VICHITA ob 18. in 20. uri
- Cerkle - španski barvni film PRODAJALKA VIJOLIC ob 19.30 uri
- Duple - ameriški film KER VETER NE ZNA CITA-TI... ob 19.30 uri

NEDELJA - 25. novembra

- Center - amer. barv. CS film POTOVANJE V SREDI-SČE ZEMLJE ob 14.20, 16.40 in 19. uri, premiera angl. CS filma EKSPRESS BONGO ob 21.20 uri
- Storžič - amer. barv. mlad. film TOMA PALČIČ ob 10. uri, amer. barv. CS film ZENA V PREIZKUŠNJI ob 16., 18. in 20. uri
- Svoboda - amer. barv. CS film ZENA V PREIZKUŠNJI ob 14. uri, amer. barv. CS film VICHITA ob 16. in 18. uri
- Cerkle - španski barvni film PRODAJALKA VIJOLIC ob 15., 17. in 19. uri
- Naklo - amer. barv. CS film TARZANOVA BORBA ZA ŽIVLJENJE ob 15., 17. in 19. uri
- Trboje - amer. barv. film KER VETER NE ZNA CITA-TI ob 15.30 uri
- Visoko - amer. barv. film KER VETER NE ZNA CITA-TI ob 19. uri

PONEDELJEK - 26. novembra

- Center - franc. CS film KDO STE, GOSPOD SORGE ob 17. in 19.30 uri
- Storžič - jug. film POKLICAN JE V/C ob 10. in 16. uri, franc. barv. CS film GRBA-STI VITEZ ob 18. in 20. uri

TOREK - 27. novembra

- Center - franc. CS film KDO STE, GOSPOD SORGE ob 17. in 19.30 uri
- Storžič - jug. film POKLICAN JE V/C ob 10. in 16. uri, franc. barv. CS film GRBA-STI VITEZ ob 18. in 20. uri

SREDA - 28. novembra

- Center - angl. CS film EKSPRESS BONGO ob 15. in 17. uri, premiera amer. VV filma NENADOMA V LANSKEM POLETJU ob 22. uri
- Storžič - premiera danskega filma VAMPYR ob 10. in 15. uri, amer. barv. CS film GOLA MAJA ob 17. in 19. uri
- KDO STE, GOSPOD SORGE franc. CS film ob 21. uri

Jesenice »RADIO«

- 23. novembra ameriški barv. CS film HRABRI IN DRZNI
- 24. do 26. novembra italijanski barvni CS film ZVEZDE NOCI
- 27. do 28. novembra jugoslovanski film PARTIZANSKI DOKUMENTI

Jesenice »PLAVZ«

- 24. novembra ruski barvni film PIKOVA DAMA
- 25. novembra amer. barv. CS film HRABRI IN DRZNI
- 26. do 28. novembra italijanski barvni CS film ZVEZDE NOCI

- 29. do 30. novembra jugoslovanski film PARTIZANSKI DOKUMENTI
- Zirovnica
- 24. novembra francoski film S.O.S. RADIO TAKSI
- 25. novembra ameriški film VSE ZA SMEH
- 28. novembra ruski barvni film PIKOVA DAMA

Dovje

- TUJI OTROCI
- 24. novembra ruski film
- 25. novembra francoski film S.O.S. RADIO TAXI
- 29. novembra italij. barv. film ZVEZDE NOCI
- Koroška Bela
- 24. novembra jugoslovanski film PARTIZANSKI DOKUMENTI
- 25. novembra ameriški film VSE ZA SMEH
- 26. novembra ruski barvni film PIKOVA DAMA
- Kranjska gora
- 24. novembra ameriški film VSE ZA SMEH
- 25. novembra jugoslovanski film PARTIZANSKI DOKUMENTI

Ljubno

- 24. novembra jugoslovanski film X 25 JAVLJA ob 19.30
- 25. novembra nemški film NE POZABI ME ob 16. in 19. uri
- 29. novembra ameriški barv. film KRALJ IN JAZ ob 16. in 19. uri
- Kropa
- 24. novembra madž. film DVOJE PRIZNANJ ob 20. uri
- 25. novembra nemški film LAŽNI KAPETAN ob 15. in 19.30 uri
- 29. novembra jug.-italijan. film KAPO ob 19.30 uri
- Škofja Loka PREDILEC
- 24. do 25. novembra angleški film BRANA NA PACIFIKU ob 19.30, 16. in 18. uri

Duplica

- 24. novembra jugoslovanski film DR ob 19. uri
- 25. novembra jugoslovanski film DR ob 15., 17. in 19. uri
- 25. novembra slovenski film KEKEC matineja ob 10. uri dopoldne
- 28. novembra italij. film PREDRZNE PREVARE ob 17. uri
- 29. novembra italij. film PREDRZNE PREVARE ob 19. uri

Radovljica

- 24. novembra francoski film PLOČNIK PARIZA ob 20. uri
- 25. novembra nemški film MED SEDANJOSTJO IN VEČNOSTJO ob 16.
- 25. novembra francoski film PLOČNIK PARIZA ob 18. uri 20. uri
- 25. novembra franc.-jugo-slovanski barvni CS film BELI VRAG ob 10. uri dopoldne matineja
- 26. novembra nemški film 1000 OČI DR. MABUSA ob 20. uri
- 27. novembra nemški film 1000 OČI DR. MABUSA ob 18. uri
- 27. novembra jug. barv. CS film SOLUNSKI ATENTAT-ORJI ob 20. uri
- 29. novembra nemški film 1000 OČI DR. MABUSA ob 18. uri

TRZIC

- V domu na Kofcah so za praznike na razpolago še

- 29. novembra jug. barvni CS film SOLUNSKI ATENTAT-ORJI ob 20. uri
- 29. novembra nemški film 1000 OČI DR. MABUSA ob 18. uri
- 29. novembra jug. barvni film SOLUNSKI ATENTAT-ORJI ob 16. in 20. uri ter matineja ob 10. uri dopoldne
- 30. novembra amer. CS film DNEVNIK ANE FRANK ob 17. uri

Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

- NEDELJA - 25. novembra ob 10. uri URA PRAVLJIC
- TOREK - 27. novembra ob 19.30 uri za IZVEN - Labori-Obrenovič: NEBEŠKI ODRED - premiera ODER MLADIH
- NEDELJA - 2. decembra ob 10. uri URA PRAVLJIC

Informator

KRANJ

- Hotel Evropa - V prihodnjem tednu ima nezasedenih 5 ležišč.
- Vse dni v praznikih bo v hotelu plesna glasba. V hotelu sprejemamo tudi rezervacije za silvestrovanje. Cena za noveletni menu z rezervacijo znaša 2.000 dinarjev.
- Hotel Jelen - V njem je prostih 20 ležišč.
- Vse zasebne turistične sobe v Kranju so zasedene.
- V domu na Justu je prostih 28 ležišč (v sobah in na skupnem ležišču).

JEZERSKO

- V zasebnih turističnih sob

Prehrana v starosti

V zadnjih 30 letih so se začeli zanimati tudi za prehrano starega človeka. V starosti se potrebe, način življenja, sestava in delovanje organov precej spremenijo.

Število ljudi med 40–60 leti (t. j. v letih, v katerih se kažejo prvi znaki telesnega staranja) vedno bolj naraste. V času rimske države je znašala povprečna starostna doba 23 let, pred približno 100 leti je bila 49 let, leta 1946 je znašala v Ameriki 63 let.

Naraščanje števila starih ljudi zahteva, da se zanimalo za njihovo prehrano, kakaj prehrana močno vpliva na človekovo zdravje. Veda, ki se ukvarja z vprašanjem staranja, se imenuje gerontologija.

Nekateri organi se starajo prej, drugi kasneje. Prebavila, ki so najvažnejši organi pri človeški prehrani, se spreminjajo. V starosti izločajo manj želodčne kisline in tudi količina fermentov se zmanjša. Sluznica prebavil postane zaradi zmanjšanja krvnega obtoka mnogo bolj občutljiva.

Za prehrano v starosti so velikega pomena beljakovine, ki so zelo bogate v mleku, siru in maslu. Od mineralnih snovi sta v starosti važna kalcij in železo. Stari ljudje mnogokrat mleka ne prenesajo (verjetno zato, ker nimajo dovolj želodčne kisline in fermentov). S tem pridejo ob beljakovinah ob potrebni kalcij. Raziskovanja so pokazala, da mora človek v starosti dobiti več vitaminov. Najvažnejši vitamin je B1. Najprimernejši so vitamini, ki jih dobivamo s hrano; lahko pa tudi v obliki tablet ali celo injekcij.

Črevo kaj slabo prenaša v starosti celulozo, predvsem trdo in močno vlaknato. Zelenjava, ki se ne da pretlačiti skozi silo, v starosti ni primerna. Najbolj primerno je korenje, pesa, špinata, cvetača itd.

Kava in čaj sta dovoljena v zmerni množini, če ni drugih obolenj, pri katerih niso dopustna. Tudi alkoholne pijače so primerne. Zboljšajo apetit, dovajajo kalorije in dvigajo razpoloženje.

Velika nevarnost v starosti je debelost. Dokazano je, da imajo ljudje, ki so za 14 do 24 odstotkov nad normalno težo, za 144 odstotkov večjo umrljivost kot normalno težki. Pri debelosti trpi srce. Zmanjšanje teže pri debelosti je velike važnosti. V hrani ne sme biti veliko tošč in ogljikovih hidratov. Toda znižanje teže naj bo postopno in ne prehitro.

olne kopeli

Zavrite liter vode, nato vrzite vanjo pest morske soli. Potopite v to vodo roke (voda naj bo toliko vroča, kolikor morete vzdržati) in jih pustite tam 20 do 30 minut, pri čemer sproti dolivajte vročo vodo. Nato kopljite roke četrt ure dolgo v milnici in si jih temeljito izbršite ter namažite z mastno kremo.

Lepotilni obkladki

Lepotilni obkladki prav gotovo spadajo tudi v program negovanja vsake žene.

Kako si jih pripravimo in zakaj jih uporabljamo?

Zdravilna zelišča (npr. kamilice, kaduljo, poprovo meto) polijemo z vročo vodo. Polivke precedimo v posodico in pustimo, da se delno ohladi. Vato ali krpico potopimo v toplo tekočino in si jo položimo na dobro očiščen obraz. Ko se obkladek ohladi, to ponovimo.

Kamilični polivek uporabljamo pri nečisti koži, s tem se pore odprejo in mozolji

Volnene hlače, puli in pletena jopica so kot nalašč za mrzle zimske dni

in črni zajedavci se lažje iztisnejo. Tudi pri nervozni koži (koža, na kateri se pogosto javljajo rdeči madeži) je kamilični obkladek priporočljiv. Kaduljni čaj stisne pore in je zato prav primeren sredstvo pri porasti kože. Če imate razširjene pore samo na nosu ali bradi, si boste polagale obkladke le na teh mestih. Tista, ki nima razširjenih krvnih žilic, si bo po toplih obkladkih na obraz položila še mrzle obloge. (Vato bo namočila v mrzlo vodo in si jo položila na obraz.)

Nato si obrišite z brisačo obraz in namažite s kremo, ki ustreza vašemu tipu kože.

Nekaj za gospodinje

Marsikatera gospodinja pomisli, kako lepo je tistim ženam, ki jim ni treba ves dan preživeti v kuhinji in pri pospravljanju. Čeprav je res, da je težje obdržati negovane roke, lase in sploh vse pri grobih gospodinjskih delih, je pa tudi res, da ima vsaka žena v službi druge velike skrbi.

Pri pranju imate roke dolgo v vodi in koža se zelo izsuši. Roke si okopljite v olivnem olju, ki bo povzročilo, da bo koža znova voljna.

Krčnih žil nimajo samo starejše žene, pojavljajo se že pri mladih ženah. Kot gospodinja veliko stojite, zato izrabite vsako priliko, da vsaj za nekaj minut odpočijete noge. Vlezite se in dvignite noge. Pogosto univajte noge, in sicer menjate s toplo in mrzlo vodo; nato noge trdo obrišite in masirajte.

Pletenine

Na potovanju, v pisarni, soli ali doma prav vsepovsod se boste v pleteninah dobro počutili. Njihove prednosti prav dobro poznamo. Lepo nas ogrejejo in se ne mečkajo. Naše tovarne pletenin skrbijo, da izdelajo svoje modele solidno in moderno. Izberejo ustrezne modne barve in tudi kroji so prav dobri. Letašnje modne barve pletenin so: zelena, siva in petrol. Zelo praktični so volneni televizniki, ki jih nosimo k ozkemu ali širokemu športnemu križu. Tudi pletene hlače nas bodo doma prav prijetno grele, in če niste preokrogli, vam bodo lepo pristajale. Pleten kostim bomo naš zvest spremljevalec v mrzlih dneh. Previdne pa moramo biti pri pranju. Voda ne sme biti pretopla in niti premrzla. Pralno sredstvo naj bo dobro in ga prej dobro raztopite v vodi. Barvno pletenino boste splaknili v kisovi vodi in ovile v brisačo ter iztisnile vodo. Pletenino moramo pred sušenjem primerno oblikovati, sušiti ne smemo v bližini peči, ker bi volni škodovala prevelika toplota.

Recepti

TELEČJA PEČENKA Z ZELENJAVO

Za štiri osebe zadostuje 1000 do 1500 g pečenke. Meso nasolimo in rahlo potresemo s poprom. Pečemo v vroči masti; dodamo čebulo, redkev in zeleno; polijemo z vodo in pustimo dve uri peči.

Medtem si pripravimo iz 4 žlic drobtin, ene žlice kisa in nekaj olja in 2 žlici nastrgane sira maso, ki jo polijemo preko pečenke. V vroči pečici naj se zapeče. Nato meso lepa razrežite; pazite, da vam trda skorja ne bo razpadla. Zelenjavo, ki jo serviramo zraven, zabelimo z maslom. Karfiola kubamo v slani vodi kakih 30 minut in nato zabelimo z maslom.

DUNAJSKI JABOLČNI ZAVITEK

Iz 350 g moke, 1 žlice olja, 10 žlic tople vode in soli pripravite testo za zavitek. Na prst razvaljajte in razvaljajte testo. Namažite z raztopljenim maslom, v katerem ste spržili drobtine. Zmešajte 750 g narezanih jabolk in 250 g sladkorja z nekaj rozinami in cimetom. 1/2 testa posujte s to zmesjo. S pomočjo prsta zavijte in nato še premažite z maslom in spetite. S sladkorjem v prahu pred serviranjem posujte zavitek.

ZA SKUŠANJE

Ce vas tarejo skrbi zaradi linije, popijte dnevno kozarec pijače, ki si jo pripravite iz: 1/2 l paradižnikovega soka, 1/2 l soka kislega zelja, 4 žlice kvasa.

Vse skupaj dobro premešajte in hranite sok v hladilniku.

Proti debelosti

Se vam je morda na bokih nabirala maščoba in so vam zimska oblačila pretesna? Zato poskusite odvečno maščobo odpraviti. Lezite na preprogo in kerožite z nogami, in sicer toliko časa, dokler zmorete.

Druga dobra vaja: usedite se na tla, prekrizajte roke na prsih in iztegnite noge tako, da so kolena tesno skupaj. Nato

pa se sede pomikajte naprej, pri tem pa bodite vzravnan in noge naj bodo iztegnjene.

Tretja vaja, ki jo lahko vidite na sliki, je prav koristna. Leva noga je spredaj, desna pa iztegnjena nazaj. Roke imate v bokih. Z levo nogo naredite globok počep. Nato znova iztegnite, pa znova počepnite. Potem naredite isto vajo še z desno nogo.

Samotni Američan

Filmski portret igralca Henryja Fonde

Velik suhljat človek v revni črni obleki, s kapo na glavi se počasi približuje križišču. Nebo pokrivajo nevihtni oblaki, pusto ravnino prepredajo ceste in telefonske žice. Človek — z rokami globoko v hlačnih žepih — se ustavi in gleda stojnico potujočega prodajavca jedač. Potem se žalostno obrne proč in prosi počivajočega šoferja tovarnjaka, naj ga vzame v avto...

Ta začetna scena filma »Sadovi jeze« (1940) Johna Fonda, v katerem je Henry Fonda odigral svojo najboljšo vlogo, je zanj izredno značilna. Predstavlja nam ga kot osamljenega popotnika, neodvisnega opazovavca sveta, ki ohrani mir in treznost tudi v najtežjih življenjskih situacijah. Delali bi krivico njegovim igravskim sposobnostim, če bi ga obravnavali kot tipskega igravca. Toda do določene mere vendar Henry Fonda filmskemu občinstvu predstavlja tistega človeka, posameznika, ki stoji sam nasproti vsemu svetu. Ne nad njim vladarsko vzvišen, ampak kot preprost človek, ki hoče sam misliti in se odločati in ne slepo slediti množici. Da tudi sam Fonda tako pojmuje svoje igravstvo, nam dokazuje dejstvo, da je v lastni produkciji posnel film »Dvanaest jeznih mož« (1957), v katerem je odigral vlogo človeka, ki nastopi proti pre-nagljeni sodbi množice — ostalih porotnikov.

Najboljši v westernih

Henry Fonda je začel svojo kariero v gledališču, kamor se je tudi vedno rad vračal, in to tudi za daljša razdobja, n. pr. od 1947 do

1954. leta, ko ni posnel nobenega filma. Prvi film je posnel leta 1935 (Farmer se ženi) in ima zdaj pri 57 letih za seboj več kot petdeset filmov.

Izmed vseh filmskih zvrsti je Fonda prinesel največ uspehov western. Tu je bilo posebno plodno njegovo sodelovanje z Johnom Fordom. Vzrok za to moramo iskati predvsem v dejstvu, da tako Johna Fonda kot Henryja Fonda izredno zanima človek — posameznik, bolj kot pa akcija in splošna družbena vprašanja. Tako je Fonda odlično utelešal človečnost in naravno dostojanstvo, ki ju je Ford vedno skušal izraziti v svojih delih — že v »Bobnih vzdolž Mohawka« (1939), še močneje pa v Fordovi mojstrovini »Moja draga Klementina« (1946), v kateri je igral znamenitega šerifa Wyattta Earpa. Uspešno je igral tudi v »Trdnjavi Apači« (1948).

Najboljša, najbolj polna vloga, kar jih je dal Fonda v westernu, pa je tista v filmu Williama Wellmana »Čudni dogodek« (1943). V tem prvem od tako imenovanih psiholoških westernov igra Fonda tujca, ki zaman skuša preprečiti krvi željni množici linčanje. Kot vidimo, je tudi tu Fonda tisti misleči, zavestni posameznik, ki se bo-

ri s slepo množico, ki se ji hoče ubijanja (podobna je situacija v »Dvanaest jeznih možeh«).

Od ostalih westernov, ki jih je Fonda posnel, moramo omeniti predvsem še klasično »Kovinsko zvezdo« (1957) Anthonyja Manna, v kateri s svojimi rahlo zlovesčimi in mačji kretnjami obvladuje vsak prizor, in mnogo bolj razkošni, a manj uspehi film Edwarda Dmytryka »Warlock« (1959). Tudi v tem njegovem zadnjem westernu je Fondova igra zadržana, skrajno smotrna in tudi tu je za njegovo redkobesednostjo čutiti veliko moč, ki se skriva v njem.

Najbolj pošten ameriški obraz

Leta 1957 je Fonda v lastni produkciji posnel odlični film »Dvanaest jeznih mož« (režija Sidney Lumet). V njem je Fonda tudi oblikoval eno svojih vrhunskih vlog. Kot porotnik, ki nastopi proti nezadostno utelešeni obsodbi ostalih porotnikov, je igral izredno umerjeno; pozorno poslušal vsa nasprotna mnenja, mirno, prijateljsko prepričuje vsakega porotnika posebej — in kljub temu da je splošno vedel prav toliko kot drugi (le da je dvomil), pripelje poroto do resnice. Vlogo je oblikoval s tako globoko humanostjo, da ni pretirano, če rečemo, da nam je Fonda v tem filmu ostal v spominu kot morda najbolj pošten obraz, kar smo jih videli v ameriškem filmu.

Podobno kot »Dvanaest jeznih mož« je drama z elementi družbene problematike tudi Fordov film »Sadovi jeze« (1940), v katerem je Fonda ustvaril svojo najboljšo vlogo. V tej epsko zasnovani

drami, ki je nastala po Steinbeckovem romanu, je Fonda zanimalo predvsem večno vprašanje iskanja sreče. Fonda pa mu je simbol samotnega Američana, ki s svojo vzdržnostjo, trdnim značajem, jasnimi ideali in ponosno poštenostjo vztraja na sprejema življenjske borbe in v njej zmaguje (tako ga je Ford videl že v »Mladem Lincolnu« (1939).

Henry Fonda v vlogi senatorja v Premingerjevem filmu »Vihar v Washingtonu«

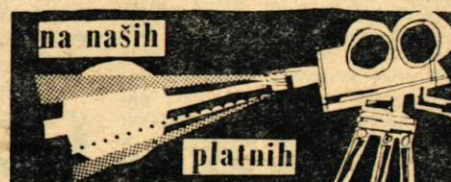
Trde, zgovorne poteze

Fondov Tom Joad v »Sadovih jeze« ni ciničen kot Steinbeckov junak, ampak bolj simpatičen. Ves čas je trdno

navezan na svojo družino, v kateri pod težo naporov drug za drugim omagujejo njegovi sorodniki. Fonda obvladuje ves film s svojo poudarjeno počasno, premišljeno hojo in govorom, medtem ko njegove mežikajoče oči in namrščene obrvi izdajajo nenehno breme nomadskega življenja — potovanja na zahod, v obljubljeno deželo Kalifornijo. Veliko je sicer opravil tudi odlični snemavec Gregg Toland, ki je znal poiskati in poudariti igravčeve trde, zgovorne poteze; vendar pa je že sama igra Henryja Fonde tako neposredna, da je od vsega začetka sploh težko verjeti, da res samo igra.

Od ostalih Fondovih stvaritev naj omenimo samo še vlogo v Hitchcockovem filmu »Po krivem obtožen« (1957) in pa v Premingerjevem »Viharju v Washingtonu« (1962). Čeprav tudi neuspehov ni manjkalo v karieri Henryja Fonde (sam je nekoč rekel, da je zadovoljen samo s petimi ali šestimi svojimi filmi), pa je njegov delež v ameriskem filmu vendarle zelo velik. Če vzamemo kot merilo omenjeno skromno mnenje samega igravca, to vendar pomeni, da je umetniški uspeh pol ducata filmov v veliki meri tudi njegova zasluga — in pri tem so vsaj štirje izmed teh filmov med najboljšimi stvaritvami, kar jih je dala ameriška kinematografija. To pa je vse prej kot majhen umetniški uspeh.

DUŠAN OGRIZEK

KDO STE GOSPOD SORGE? Je vohunska zgodba iz zadnje vojne, ki je nastala v sodelovanju francoskih, italijanskih in japonskih ustvarjalcev. Scenarist in režiser Yves Ciampi je na izredno zanimiv in napet skrivnostno usodo ene najzanimivejših osebnosti način osvetlil ne samo v vohunski zgodovini našega stoletja, ampak v mnogočem tudi sam potek druge svetovne vojne. Zato in pa zaradi kvalitetne igravske in tehnične izvedbe je to eden vrhunskih špijonskih filmov.

Film **POKLICALI SO TUDI 5.c** režiserja Milenka Strbca odpira skelečo rano spomina na kragujevsko tragedijo. V obravnavanju te občutljive teme film odlikuje pretresljiva neposrednost. Čeprav po umetniški moči morda ne dosega »Krvave bajke« Desanke Makel-mović, pa je dostojna oddolžitev spomnu vseh mladih, ki jim je vojna kruto pretrgala komaj začeto življenje.

Prizor iz domačega filma »Poklicali so tudi 5.c«, ki je vzel snov iz znanih nemških zločinov v Kragujevcu, ko so skupaj postrelili učence in profesorje kragujevske gimnazije

PREMIJRJE

o umoru sira Carmichaela Clarka je zagnan ABC obvladoval vso javnost. Vse časopise je bilo polno tega. Neprestano so prihajali na sled najbolj neverjetnim dogodkom in pojavom in javljali so vse mogoče aretacije, ki da so pred durmi. Fotografije najrazličnejših ljudi in krajev, pa če so bili še tako oddaljeni od umora in so še tako malo imeli z njim opravka, so se blestele na prvih straneh. Intervjuvali so vsakogar, ki se je dal intervjuvati. Celo v parlament je zašla zadeva in poslanci so stavili interpelacije. Umor v Andovru so zdaj že začeli vsi šteti v vrsto ostalih dveh.

V Scotland Yardu so bili mnenja, da bi najbrže prišli do zločinca, če bi sistematično širili med javnost vse podrobnosti. Vsa Anglija se je spremenila v armado privatnih detektivov. Večerni Echo je čez vso prvo stran priobčil napis: **»MORDA JE V VASEM MESTU ZLOČINEC?«**

Poirot se je vrtel seveda sredi vsega tega razburjenja. Anonimna pisma, ki so bila naslovljena nanj, si videl v faksimilu po vseh časopisih. Očitki, zakaj ni preprečil umorov so se kar vsipali nanj, pa spet so ga branili, češ da bo v najkrajšem času zločinca prijel. Poročevalci so ga oblegali:

»Najnovejše izjave gospoda Poirota.«. Potem je sledilo navadno nekaj vrst velikih bedastoč. **»MR. POIROT MISLI, DA JE SITUACIJA ZELO RESNA! MR. NEPOSREDNO PRED USPEHOM! STOTNIK HASTINGS, NAJBOLJŠI PRIJATELJ MR. POIROTA, JE ZATRDIL NAŠEMU POROČEVAVCU ...«**

»Poirot, prosim, verujte mi, niti besedice o vsem tem nisem črnil nikomur!«

»Saj vem, prijatelj, saj vem!« je odvrnil. »Izgovorjena beseda in pisana beseda — kako globok prepad leži med obema! Stavke se da tako zasukati, da povedo naravnost nasprotno od tistega, kar ste hoteli povedati!«

»Nikakor ne bi hotel, da bi mislili ...«

»Tak, nikar si ne delajte skrbi! Saj je to tako brez vsakega pomena! Tele prisilodarije bi nam nazadnje utegnile celo koristiti.«

»Kako to?«

»Prav res! Če zločince izve, kaj vse sem blebetal temu ali onemu poročevalcu, bom vsakakor izgubil pri njem ves ugled. Nehal se bo bati takega nasprotnika.«

Medtem pa so se preiskave neutrudno nadaljevale. Scotland Yard in policija sta povsod zasledovala vse, tudi najmanjše sledove. Povpraševali so natančno po vseh hotelih, rodbinskih penzionih, pri vseh, ki oddajajo sobe daleč v območju zločinov. Do podrobnosti so preiskovali vse podatke fantazije polnih ljudi, ki so videli sila čudnega moškega, kako je divje vrtel oči, pa spet drugačnega, ki se je čudno plazil, najmanjše malenkosti niso izpustili. Vlaki na železnici, avtobusi, vozniki cestne železnice, postrežki, prodajalci knjig po kioskih, prodajalci časopisov, vsi, prav vsi so bili pritegnjeni v armado, ki je dajala informacije in je sledila zločincu. Ogromna mreža vprašanj in ugotovitev! Najmanj dvajset sumljivih ljudi so pridržali v zaporu, jih zasliševali in spet izpustili, ko so dokazali svojo nedolžnost. Zaključek ni bil čisto nič. Nekaj izpovedi si je veljalo zapomniti, ker bi utegnile biti vsčakor koristne, seveda brez raznih dodatkov so bile čisto nepomembne.

Medtem ko so bili Crome in njegovi tovariši izredno delavni, se mi je zdelo, da je Poirot nekam čudno nedelaven. Dostikrat sva se razgovarjala o tem. »Toda, kaj hočete, dragi prijatelj, da naj počnem?« je vpraševal ob takih prilikah. »Tiste običajne preiskave dela policija mnogo bolje, kot bi jih mogel jaz. Vedno — vedno zahtevate od mene, naj letam okrog kot volhajoč kuža, ha, ha!«

Namesto tega pa sedite doma, kot ...!

»Pameten človek! Moja moč, dragi Hastings, je v glavi, v možganih, ne v nogah! Ves čas, ko se vam zdi, da lenuharim, premišljam!«

»Premišljate? Kaj menite, da je zdaj čas za to?«

»Kako pač, kaj ste pa mislili? Premišljati in stokrat premišljati!«

»Toda, povejte mi, kaj pa si obehate od premišljanja? Saj poznate vse tri zločine že na pamet!«

»Ne premišljam o zločinah, premišljam — o duševnem stanju zločinca.«

»O duševnem stanju blazneža?«

»Tako je! In prav zaradi tega to ni tako enostavno! Ko bom vedel, kakšen je morivec, bom tudi zvedel, kdo je. Počasi mi bo znano vedno več novega. Po umoru v Andovru — kaj smo takrat vedeli o morivcu? Skoro ničesar. In po umoru v Bexhillu? Nekoliko več. Začelo se mi je odpirati — ne tisto, kar bi vi radi videli: obrisi obraza, postave — temveč obrisi njegovega duha. Duševnosti, ki delujejo v določenih smereh. Po naslednjem umoru ...«

»Poirot!«

Moj prijatelj me je mirno pogledal: »Seveda, dragi prijatelj, skoro prepričan sem, da se bo dogodil še en umor. Ogromno je odvisno od tega. Naš neznanec je imel doslej srečo. Morda se pa zdaj obrne sreča od njega stran. In po naslednjem umoru bomo vedeli veliko več, da ogromno več. Zločin je dejanje, od katerega se lahko neverjetno mnogo naučimo. Naj zločinec še tako skriva metode, navade, okus in duševno razpoloženje in jih spreminja — njegova duša se ven-

darle razkrije z dejanjem samim. Ta primer, denimo, ima določena nasprotja — dostikrat se mi zdi, kot da sta na delu dve glavi — toda obrisi se bodo kaj kmalu razjasnili, verujte mi, in »vedel« bom ...!

»Kdo je?«

»Ne, Hastings, kakšen je!«

»In potem?«

»Potem pa bom ujel ribo.« Videl je moj razočarani obraz in je nadaljeval: »Znano vam je, Hastings, da izkušen ribič dobro ve, kakšno muho mora izbrati za določene vrste rib. Za to tako, za ono drugačno, kajne? Jaz, Hastings, bom izbral pravo muho!«

»Potem pa?«

»Potem pa? Potem pa? Prav tak ste kot nadiči Crome s svojim »Tako? Ah?« Potem, potem, Hastings, bo ribica prišla in začeli bomo vleči za vrvico ...«

»Medtem bodo pa levo in desno umirali ljudje ...«

»Trije! Trije ljudje! Pri tem pa je vsak dan na desetine avtomobilskih nesreč s težkimi poškodbami in celo smrtmi!«

»Ah, to je vendar nekaj čisto drugega!«

»Za ljudi, ki pri tem umro, je, mislim, precej vseeno, ali ne? Za sorodnike, prijatelje, seveda — zanje je pač nekaj drugega. Toda nekaj me pa pri tem primeru le veseli!«

»Radoveden sem res, kaj je pri tem tako razveseljivega?«

»Le nikar ironično! Veseli me, da pri vsem tem ne pada sum na nedolžne ljudi. Nič ni tako strašno kot živeti v okolju, kjer so vse oči obrnjene v vas čeprav ste nedolžni, nič ni hujšega kot živeti v atmosferi, kjer se sumniči bližnje. To je strup, kuga ...! Ne, tega vsaj ne moremo ABC očitali!«

»Kmalu ga boste začeli kar opravičevati!« sem potožil grenko.

»Zakaj pa ne? Morda misli, da je popolnoma upravičen za taka dejanja. Kdo ve, če se ne bomo dokopali celo tako daleč, da bomo celo še čustvovali z njim zaradi njegovih namenov?«

»Zdaj mi pa nehaite, Poirot!«

»Ah, ogorčeni ste, dragi moj? Najprej zaradi moje nedelavnosti, zdaj pa še zaradi mojih nazorov!«

Molče sem zmajeval z glavo!

»Kljub temu pa se ukvarjam z načrtom,« je nadaljeval čez nekaj časa, »ki vam bo gotovo ugajal, zlasti ker je delaven in ne nedelaven. Razen tega pa je pri njem treba mnogo govoriti in nič misliti.«

Njegov ton mi ni nič kaj ugajal. »Za kaj pa gre,« sem rezervirano vprašal.

»Prijateljem, sorodnikom in uslužbencem žriva izvleči iz možganov vse kar vedo.«

»Menite, da kaj skrivajo?«

»Ne namenoma! Toda verjemite mi, da ni tako lahko povedati vsega, prav vsega. Če bi vam, recimo, rekel: Pripravite mi zdaj prav vse, kar ste včeraj ves dan počeli! Potem bi mi začeli pripovedovati, da ste vstali ob sedmih, da ste zajtrkovali, ko ste se umili in oblekli. Povedali bi mi morda, kaj ste zajtrkovali. Prav gotovo pa mi ne bi povedali, da ste si zlomili noht, ki ste si ga morali potem obrezati, da ste morali, n. pr. dvakrat pozvoniti za toplo vodo za britje, da ste polili malce kave po prtiču, da ste si pokrtačili kloboč, preden ste ga posadili na glavo itd., itd. Vsega se ne da povedati! Tudi pri umoru ljudje izbirajo, kaj bodo povedali. Povedo tisto, kar se jim zdi važno. Kdo pa ve, če je tisto važno res važno? Kolikokrat je izredno važna kakšna malenkost, ki jo izpovedovavec izpusti kot nekaj ničvrednega. Koliko jih je, ki presojuje važnost posameznosti čisto napačno!«

»Kako pa se torej pride do tega, kaj je važno?«

»No, prvo na ta način, da se mnogo govori. Če govorimo o kaki stvari, o kaki osebi ves dan, potem pride na dan marsikaj in vedno znova kaj novega.«

»In kaj na primer?«

»Tega ne vem vnaprej! Če bi to vedel, potem bi se ne trudil s to metodo! Proti vsem matematičnim zakonom je, da bi se pri treh umorih ne našlo vsaj ene točke, vsaj ene besede, enega dejstva, kar ne bi bilo skupno vsem trem primerom. Kakršenkoli neznačen dogodek, priložnostna opazka bi se utegnila pojaviti, ki bi nam dala mrljaj. Saj je res približno tako, kot če iščete iglo v senenem vozu, toda nekaj je nedvomno na stvari!«

»Vse to zveni tako zabrisano, tako mešno!«

»Torej ne uvidite tega? Ali vaš razum res ni tako bister kot razum preproste spletčine?«

Potisnil mi je v roke pismo, napisano s sicer čedno, vendar prav šolarsko pisavo.

»Spoštovani gospod!«

Oprostite mi, da Vam pišem! Mnogo sem razmišljala o teh dveh strašnih umorih, ki sta tako silna onemu moje uboge tete. Menim, da smo vsi v enakem položaju. V časopisih sem videla sliko mlade dame — mislim sestro one deklice, ki je bila umorjena v Bexhillu — dovolila sem si in ji pisala, da se odpeljem v London, da bi tam stopila v službo in sem jo vprašala, če bi smela priti k njej ali k njeni materi, ker dvoje glav vedno več ve kot ena. Mnogo plače ne zahtevam, rada bi le vedela, kdo je tisti propadli človek in mislim, da bomo več zvedeli, če povemo drug drugemu vse, kar vemo. mo.

Mlada dama mi je prav ljubeznivo odgovorila. Zaposlena je v pisarni in stanuje v penzionu, pa mi je svetovala, naj pišem vam. Pisala mi je, da si je mislila isto kot jaz in ker imamo vsi iste skrbi, naj bi tudi skupaj držali. Sporočam vam tedaj, da pridem v London. Tu pa je moj naslov: V upanju, da vas nisem nadlegovala, vaša vdana Mary Drover.«

»Mary Drover?« je dejal Poirot. »Mary Drover je zelo pametna dekle!« Segel je po drugem pismu. »Berite tole!«

Bilo je kratko poročilo Franklina Clarka, da potuje v London in da naslednje popoldne obišče Poirota.

Mladi planinci

V Kranju na šoli »Stane-
ta Zagarja« deluje tudi pla-
ninska sekcija. Z delom je
začela nadaljevati šele pred
nekaj dnevi. Toda že na
prvem sestanku so se dome-
nili za izlet. Za cilj so si po-
stavili — Jošt.

V nedeljo zjutraj so se
zbrali že ob 7. uri. Odšli so
po Mohorjevem klanecu, čez
savski most na Kalvarijo in

Ker pa so jeseni dnevi ze-
lo kratki, so se mali planin-
ci že ob petih odpravili v
dolino. Med petjem, sme-
hom, s šopki cvetja in ob
spominih na lepo nedeljo so
se vrnili domov.

**Nad katerim
krajem je
padavec?**

**mlada
rast**

nato po pševski poti na Ja-
vornik in Jošt. Pot ni bila
dolga. Deklice so nabrale ce-
le šope ciklam, dečki pa so
stikali za robidami.

Po malem okrepčilu na
vrhu so se zbrali v pševski
zbor in vesela pesem je od-
mevala vse naokoli. Potem
so se igrali, si ogledali oko-
lico in preiskali stare raz-
valine. Čudovit je bil pogled
v dolino, ki se je kopala v
rahlji megli.

Šah in njegov dvorni norec

(Indijska pravljica)

Neki tajni trgovec je v me-
stu, kjer je živel šah, pripeljal
celo krdele konj. Šah je kupil
vse te konje. Nato ga je pokli-
cal k sebi in mu dal še sto
tisoč več, kot je bila dogovor-
jena vsota. Nato je rekel:

— Za ta denar nakupi konj
in vse pripelji k meni.

Trgovec je vzel denar in
odšel. Minilo je nekaj dni in
šah je poklical k sebi dvorne-
ga norca — norec ga je znal
često spraviti v smeh in ga
razvedrili. Naročil mu je:

— Napravi spisek vseh nor-
cev, ki jih poznaš in potem mi
ga pokaži.

— Gospodar, mu odgovori-
le-ta, spisek norcev že imam.
— No prav, pa povej, da
slušim njihova imena, zapove
šah.

— Na prvem mestu je vaše
blagorodje, odgovori dvorni
norec.

— A zakaj? se začudi šah.

— Pač zato, gospodar —
vzklikne dvorni norec — ker
ste izvolili dati tistemu trgo-
vcu sto tisoč rupij brez kakr-
nega koli jamstva. In če tujec
ne bo prignil konj, ga ne
boste mogli kaznovati.

— Toda, če jih prižene, kaj
boš potem vprašal šah.

— Potem bom izbrisal vaše
ime in na njegovo mesto po-
stavil trgovčeve.

Zaradi okvare na avionu je
moral padavec skočiti in se
s padalom spustiti na zem-
ljo. Že ko se je spuščal, je
zagledal pod seboj mesto z
velikim poševnim stolpom.
Toda nikakor se ni mogel
spomniti, katero je to mesto
in v kateri državi je.

Ali bi vi to vedeli? Če ste
že kdaj kaj brali ali slišali
o tem poševnem stolpu, po-
tem se boste gotovo spom-
nili. To je obenem tudi pri-
lika, da preizkusite svoje
znanje iz zemljepisa.

Zima prinaša nove oblike razvedrila

Zgodilo se je na otoku Cejlonu

Razbesneli slon

O podvigu dveh dečkov je pisal ves svetovni tisk

Albert in Vilbert sta dva dečka, brata, ki živita v Ko-
lombu na otoku Cejlonu. Prav nič se ne razlikujeta od
ostalih dečkov z otoka. In da se ni zgodil ta dogodek, v
katerem sta bila glavna junaka, ne bi o njiju pisal ves
svetovni tisk.

SLONI POMAGAJO PRI DELU

Albertov in Vilbertov oče
se je na otok Cejlon
priselil iz Evrope. V
predmestju Kolomba ima svo-
je plantaže, na kateri vzgaja
drevo. Tudi on — kakor ostali
domaćini — uporablja slone
za obdelavo svoje plantaže.
Posebno en slon je bil njegov
miljenec. Imenoval ga je Ara-

ki. To je bil dober in zvest
slon, star okoli 30 let.

Ko je nekoč končal z de-
lom, ga je Peter — tako se
imenuje oče obeh dečkov —
odpeljal do reke, da bi se
Araki okopal. Znano je, da se
sloni zelo radi kopljejo in
se pri tem polivajo z vodo s
pomočjo svojega rilca. In te-
ga večera se je Araki zelo
dolgo igral z vodo. Njegov
gospodar ga je z veseljem
opazoval.

DEČKA BRANITA OČETA

Naenkrat pa je Araki za-
čel rjaveti, potem je
prišel iz vode in z ril-
cem prijel svojega gospodar-
ja ter ga vrzel 10 metrov da-
leč. In v trenutku, ko je ho-
tel pohoditi Petra, sta pri-
tekla Albert in Vilbert in se
skušala upreti razbesneli ži-
vali. Albert je imel v roki
palico, zamahnil je, da bi
udaril Arakija. Toda slon je
z rilcem odbil tudi dečka, ki
se je odkotalil in se komaj
rešil pred razjarjeno živaljo.
Ko je videl, kaj se dogaja s
starejšim bratom, je Vilbert
z nožem zabodel slona v ri-
lec in uspel, da je rešil oče-
ta. Medtem so pritekli sosed-
je in s skupnimi močmi jim
je uspelo ukrotiti razbesnelo
žival. A oba dečka — Alberta
in Vilberta — so tamkajšnje
oblasti predlagale, da se jima
podeli odlikovanje za poka-
zano hrabrost in prisebnost.

Medved naroča kosilo

V Jelovstonskem državnem
parku v ZDA, ki zajema po-
vršino 8.963 kvadratnih kilo-
metrov, je prepovedan vsak
lov kakor tudi uničevanje
prirode. To pa je pravi raj
za živali. Med ostalimi žival-
mi v tem parku živi tudi ve-
lika število medvedov, ki se
gibljejo povsem svobodno.
Pazniki tega parka jih redno
hranijo in res ni tako eno-
stavno iskati medveda po tej
ogromni površini. Zato pa so
prišli na zanimive ideje —
vzpostavili so radijsko zvezo
med pazniki in medvedi.
Vsakemu medvedu so name-
stili zelo majhno radijsko pe-
stajo za sprejem in oddajo.

Aparatura je pritrjena v gosti
medvedji dlaki. Živali pa so
naučene, da tečejo na poziv

ob času, ko merajo dobiti
svoj obrok.

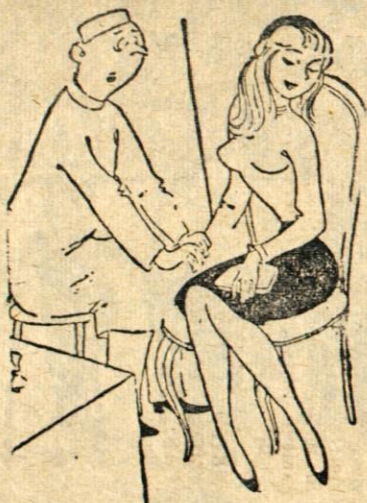
Napaka v romanu?

V nekem romanu lahko
preberete tole:

...Vel je hud severoz-
ahodnik, ko so zapustili raz-
iskovalci v vzhodni smeri
severni tečaj, ki so ga do-
segli z velikim trudom. Ne-
kaj hrih ur počitka med
sončnim zahodom in sončnim
vzhodom je dalo njihovim
izčrpanim silam novega vzgo-
na...

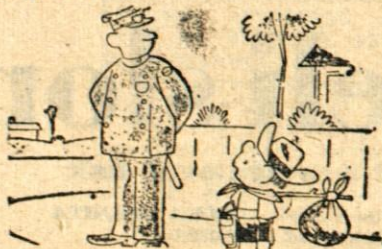
Pisatelj je zagrešil tu-
hude napake. Katere?

Pri zdravniku

— Recite mi samo, kaj čutite?
— Malo me je sram, toda z
ste mi všeč!

Vprašanje

— Prosim vas, povejte mi, na ka-
teri strani je Divji zahod?

Zakonska

— Strinjam se s teboj, da sta za
srečni zakon potrebna dva zakonca.
Toda ne pozabi, da zadostuje samo
en zakonec, da zakon postane ne-
srečen!

Večerna šola

— Zelo spodbudno je videti tako
vnete poslušavce po napornem delu
čez dan!

Azijska gripa

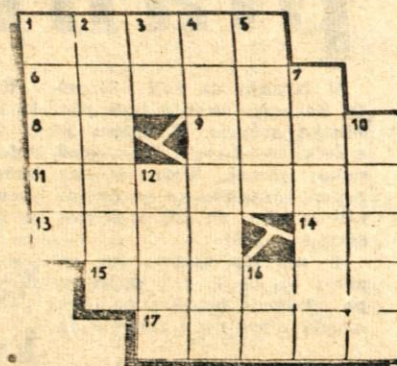
— Doktor, kolikor se spoznam na
bolezni, je zbolel za azijsko gripo!

bletnica noroke

— Dragi, ali veš, da je minilo
šest let, odkar sva se poročila?

Križanka št. 66

Križanka je magična, zato velja
prva številka za opis vodoravno,
druga pa za navpično:

1., 1. del viteške opreme, 6., 2.
prebivalec gorenjskega mesta, 8., 3.
kratica za ljudski odbor, 9., 12. v
zemljo zabit kol, 11., 4. naramnik,
13., 5. kraj pri Sarajevu, kjer je bil
drugi zlet jugoslovanskih tabornik-
kov, 14., 16. začetnici znane švedske
filmske igravke, 15., 7. debelejši ko-
nec hloda, 17., 10. smrdljivi bezeg

Rešitev križanke št. 63

Vodoravno: 1. inserat, 8. sardela,
9. TT, 10. ivak, 11. oňa, 12. Samó,
14. Po, 16. Orestes, 18. Santana.

dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti

12. FEBRUAR — Po zajtrku
smo šli odmetavati sneg, čeprav
je zasnežilo drevored. Spoznal
sem občinskega slugo in ga vpra-
šal, kam gre; odgovoril je, da k
schulzerju z novimi razglasi. Kak-
šni dve uri zatem je prišel vaški
sluga z razglasom, ki ga je pribil
na zid. Pa ni bil razglas, temveč
karikatura proti Židom. Narisan
je Žid, pi melje meso in v strojčku
za meso tiči podgana. Drugi Žid
naliva iz vedra vodo v mleko. Na
tretji sliki je Žid, ki mesi z noga-
mi testo, po njeni in testu pa la-
zijo črvi. Na plakatu piše: »Žid je
slepar in tvoj edini sovražnik.«
In spodaj piše:

Postoj in spoznaj svet,
Židje so te obdali!
Umazano vodo naliva v
v mesu boš našel podgane,
testo, v katerem mrgoli črvov,
mesi z nogami!

Ko je občinski sluga pribijal
plakat, so šli ljudje pravkar od-
metavati sneg ter so se tako sme-
jali, da me je zbolela glava za-
rači sramote, ki jo morajo Židje
trpeti v sedanjih časih. Bog daj,
da bi bila ta sramota čimprej pri
koncu.

Nacisti so ves čas okupacije
poskušali z lažno propagando
očrniti Žide pri poljskem prebi-
vavstvu. Propagando so vodili
v poljskem jeziku. S protisemit-
sko propagando so hoteli odv-
rtniti pozornost poljskega ljudstva
od nasilja, kateremu je bilo iz-

postavljeno. Nacisti so pripravili
tudi posebno potujočo razstavo
pod naslovom »Židovska kuga v
svetu«. V manjših naseljih in
vaseh so protižidovsko propa-
gando opravljali posebni plakati,
o katerih piše tudi David.

20. FEBRUAR — Očka je bil
danes v Kielcu. Dobil je dodelje-
no moko, vendar le polovico. Če-
prav: tudi to je dobro.

Ernst Kundt, guverner radom-
skega področja, je februarja 1942

bivavstva v zasedenih evropskih
deželah.

21. FEBRUAR — Tudi danes se
je očka odpeljal v Kielce, da bi
poizvedel o izselitvi in kdaj naj
pride po moko. Vrnil se je pozno
zvečer in dejal, da se jutri odpe-
lje po moko. Dobil je tudi 30 kg
marmelade in 15 kg sladkorja. Ve-
selili smo se, ker še nikdar nismo
dobili teh reči. Zdaj bomo imeli
vsaj nekaj za h kavi. Veselje je
bilo zaman, ker so vse skupaj

pošlje sla, in če ga ne, nas bodo
izselili v Bielin. Ta predsednik bi
moral urediti stvar v tamkaj-
šnjem občinskem odboru. Očka
mu je v ta namen pustil denar.
Dvomili smo, ker je ostalo le
malo časa in so papirji že pri-
pravljeni, poslati jih je treba le
še k židovskemu starešinskemu
svetu. Mama je dejala, da se
bomo odpeljali k teti v Bodzen-
tyn. Očka je pripovedoval, da so
moral v drugih občinah spraviti
pod strehe židovskih hiš 43 židov-
skih družin, tudi one iz sosednje
občine.

28. FEBRUAR — Od ranega ju-
tra smo nestrpno pričakovali sla,
vendar ni prišel. Vdali smo se v
milost božjo, pripravljeni smo na
vse. Očka je popoldne odšel v
Bodzentyn in de'al, da bo danes
ali jutri prišla vprega po stvari.
Zvečer se je vrnil z vozom, po-
magal sem spraviti konja v hlev,
potem pa smo pričeli skladati
stvari. Krompir smo spravili v
vreče.

To je trajalo do ene ponoči, ni
mi bilo do spanja. Tudi eno od
postelj smo razstavili. Nihče ni
odšel spat, vsi so le malce zadre-
mali, ker bi se moral očka odpe-
ljati ob treh. Nisem slišal, ko so
nalagali stvari na voz; slišal sem
le, ko je mama rekla, da so očko-
ve sani med vožnjo z dvorišča ob-
tičale v kupu snega in da se je
dolgo mučil preden je potegnil
sančnico iz njega.

DNEVNIK Davida Rubinowicza

res znižal število živilskih na-
kaznic za židovsko prebiva-
vstvo od 337.000 na 200.000. Razen
tega je živilske obroke znižal za
50 odst. Dotlej so Židje preje-
mali dnevno 10 dkg kruha in
mesečno 20 dkg sladkorja. Oku-
pacijske oblasti so sporočile, da
znižujejo racionirano preskrbo
zato, ker poljski kmetje ne od-
dajajo redno pridelkov. V res-
nici pa je bil njihov sklep po-
sledica konference, ki je bila
20. januarja 1942 v Reichssicher-
heitshauptamt (RSHA). Na tej
konferenci so slenili, da je treba
nemudoma skleniti akcijo za
naglo uničenje židovskega pre-

prodali, ne pa razdelili, denar po-
trebujejo namreč za neko skupno
potrebo.

25. FEBRUAR — Proti večeru je
prišel očka z moko. Moke je za
tri kvintale, samo za izseljenje,
pšenične moke pa sploh ni zraven.

27. FEBRUAR — Očka je v Kiel-
cu, da bi izvedel karkoli o izse-
litvi in če bi jo bilo mogoče pre-
staviti za dva meseca. Opravi-
l ni ničesar, ker je okrajni urad po-
pisal že vse papirje za izselitev.
Nekaj upanja je še, da jo utegne-
jo prestaviti. Očka se je s pred-
sednikom iz Daleskyc dogovoril,
da bomo ostali v vasi, ako nam